

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra ekonomických studií

**ANALÝZA POSTOJŮ SPOTŘEBITELŮ
K PRODUKTŮM CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY**

Autor: Ivana Kuchaříková

Vedoucí práce: doc. Ing. Alena Klapalová, Ph.D.

Jihlava 2019

Vysoká škola
polytechnická
Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Ivana Kuchaříková**
Studijní program: **Ekonomika a management**
Obor: **Finance a řízení**
Název práce: **Analýza postojů spotřebitelů k produktům cirkulární ekonomiky**
Cíl práce: Cílem bakalářské práce je analyzovat postoje spotřebitelů k vybranému produktu cirkulární ekonomiky. Pro dosažení cíle bude zpracována literární rešerše věnována poznatkům týkajících se postojů spotřebitelů a roli postojů v jejich nákupním a spotřebních chování, jako i faktorům, které mohou postoje ovlivňovat a poznatkům, týkajících se cirkulární ekonomiky, které jsou vztaženy k chování spotřebitelů. V rámci empirické části bude realizováno dotazování s využitím dotazníku a provedena jednoduchá statistická analýza získaných dat. Na základě výsledků analýzy budou formulovány závěry a doporučení pro podniky.

doc. Ing. Alena Klapalová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce

Ing. Martina Kuncová, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra ekonomických studií

Abstrakt

V současné konzumní společnosti je důležité si uvědomit, že každoročně je vyprodukováno a likvidováno velké množství produktů, a tento přístup k produkci bez možnosti jejich druhotného zpracování vede k mnoha rizikům. Zaprvé, objem neobnovitelných zdrojů k produkci se rychle zmenšuje. Zadruhé, odpadu je stále více a pokud nebude možnost ho druhotně zpracovat, či ho ekologicky zlikvidovat s ohledem na životní prostředí, množství odpadu bude vést k velmi špatným životním podmínkám. Snížení tvorby odpadu, praktiky vedoucí k prodlužování životního cyklu produktu a zvýšení recyklace odpadu a jeho dalšího zpracování znamená pro budoucnost lidstva odvrátit hrozící ekologickou katastrofu. Tyto přístupy jsou ohniskem zájmu tzv. cirkulární ekonomiky.

Cílem bakalářské práce je analyzovat postoje spotřebitelů k vybranému produktu cirkulární ekonomiky. Pro dosažení cíle bude zpracována literární rešerše, realizováno dotazování s využitím dotazníku a provedena jednoduchá statistická analýza získaných dat. Kromě postojů je cílem také porovnat ekonomickou výhodnost vlastnictví ve srovnání se sdílením. Na základě výsledků analýzy budou formulovány závěry a doporučení pro podniky.

Klíčová slova

Cirkulární ekonomika, sdílená ekonomika, spotřebitel, recyklace, spotřební chování, ekodesign, průmyslová symbióza, sdílená ekonomika, 3R principy, Cradle to Cradle, biomimikry.

Abstract

In the current consumer society, it is important to note that there is a large number of products are produced and disposed annually, without the possibility of secondary processing. Firstly, non-renewable resources for production are reduced every year. Secondly, waste is becoming increasingly wasteful, and if it is not possible to process it in an environmentally friendly manner or to dispose of it in an environmentally friendly manner, the waste will accumulate at a rapid pace and we will soon living in the garbage. Reduction of waste, practices leading to prolonging the product life cycle and recycling waste and its further processing represents for the future of mankind to avert the impending ecological catastrophe. Such approaches are the focus of interest of the so called circular economy.

The aim of the bachelor thesis is to analyze the attitudes of consumers towards the selected product of the circular economy. To reach the goal, a literature search will be processed, a questionnaire will be conducted using a questionnaire and a simple statistical analysis of the data will be performed. In addition to attitudes, the goal is also to compare the economic benefits of ownership compared to sharing. Based on the results of the analysis, conclusions and recommendations for businesses will be formulated.

Key words

Circular economy, shared economy, consumer, recycling, consumer behavior, ecodesign, industrial symbiosis, shared economy, 3R principles, Cradle to Cradle, biomimicry.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou mé bakalářskou práci se plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že souhlasím s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 11. dubna 2019

.....

Podpis studentky

Poděkování

Ráda bych poděkovala vážené paní doc. Ing. Aleně Klapalové, Ph.D. za odborné vedení mé práce, poskytnutí odborné literatury, odborné rady, cenné připomínky a vstřícnost při konzultacích a pomoci při zpracovávání mé bakalářské práce.

Ráda bych poděkovala svým dětem Aničce a Samuelovi, své sestře Věře, že měly se mnou trpělivost v období zkoušek a psaní bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	11
Cíl práce.....	13
1 Teoretická část	14
1.1 Historie recyklace.....	14
1.2 Lineární ekonomika	14
1.3 Sdílená ekonomika	17
1.4 Cirkulární ekonomika.....	17
1.5 Instituty, organizace, programy.....	19
1.5.1 Institut Cirkulární Ekonomiky	20
1.5.2 UNEP	20
1.5.3 Plán evropské komise na odstranění jednorázových plastů	20
1.6 Spotřební chování.....	21
1.6.1 Typy chování spotřebitelů a faktory mající vliv na chování	22
1.7 Metodika práce.....	25
1.7.1 Dotazník.....	26
2 Praktická část	28
2.1 Historie sdílených praček.....	28
2.2 Samoobslužné prádelny	29
2.3 Výsledky vyhodnocení výhodnosti sdíleného praní	30
2.4 Náklady na praní ve sdílené ekonomice.....	32
2.5 Pračky test	35

2.6	Náklady na praní při soukromém vlastnictví pračky	36
2.7	Porovnání nákladů ve sdíleném a soukromém vlastnictví pračky	38
3	Diskuze	40
4	Návrh řešení a doporučení pro praxi.....	42
	Závěr	44
	Seznam použitých zdrojů.....	46
	Přílohy.....	51

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Cirkulární a lineární ekonomika (INCIEN, 2019)	15
Obrázek 2 - Jak dlouho se rozkládají plasty (MIWA, 2019)	21
Obrázek 3 - Faktory ovlivňující chování spotřebitele (Kotler a spol, 2007, s.310).....	23
Obrázek 4 - 25 Halěr 1932 (Aurea, 2019)	28
Obrázek 5 - Velkoprádelna v 50. letech (Novinky, 2019).....	29
Obrázek 6 - Samoobslužná prádelna a čistírna oděvů v Brně (Arbela, 2019b).....	29

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Dimenze životního cyklu.....	24
Tabulka 2 - Ceník v samoobslužné prádelně ARBELA	30
Tabulka 3 - Cena praní a sušení v prádelnách	30
Tabulka 4 - Náklady na 1 prací cyklus ve sdílené ekonomice.....	33
Tabulka 5 - Náklady na praní ve sdíleném vlastnictví.....	33
Tabulka 6 - Náklady na praní za 5 let, 10 let ve sdíleném vlastnictví	34
Tabulka 7 - Hodnocení praček v testu	35
Tabulka 8 - Porovnání parametrů praček.....	35
Tabulka 9 - Výpočet nákladů na jeden prací cyklus v soukromém vlastnictví	36
Tabulka 10 - Cena pracího cyklu v soukromém vlastnictví	36
Tabulka 11 - Náklady na spotřebu vody a energie v soukromém vlastnictví.....	37
Tabulka 12 - Celkové náklady na praní v soukromém vlastnictví	38
Tabulka 13 - Porovnání nákladů na praní v soukromém a sdíleném vlastnictví	38

Seznam použitých zkratk

OSN	Organizace spojených národů
UNEP	United Nations Environment Programme
INCIEN	Institut Cirkulární Ekonomiky
EU	Evropská unie
EUR	Zkratka pro měnu eurozóny
ReCiPSS	Resource-Efficient Circular Product-Service-Systems
RISB	Research Institute for Sustainable Business
MZP	Ministerstvo životního prostředí
MS	Měsíční smlouva
RS	Roční smlouva
5S	5ti letá smlouva
P2P	Peer to peer
3R	Reduce, reuse, recycle
HDP	Hrubý domácí produkt
PC	Pořizovací cena
OD	Obchodní dům
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals
RoHS	Restriction of the use of certain Hazardous Substances
MIWA	MInimumWaste

Úvod

„Spotřební chování znamená chování lidí – konečných spotřebitelů, jež se vztahuje k získávání, užívání a odkládání spotřebních výrobků – produktů“.

(Koudelka, 2006, str. 6)

Mnoho lidí v dnešní době řeší třídění odpadu a jeho recyklaci. Věřím a doufám, že si uvědomují, že tato problematika je jedním z důležitých úkolů budoucnosti, jak našich dětí, tak našich vnoučat. Naše planeta je pouze jedna a je důležité se o ni starat, protože pokud ji znečistíme a otrávíme dnešní chemií, která je ve velkém množství používána, tak nebudeme mít čistou vodu, která je důležitá pro přírodu a naše přežití.

Je dobře známo, že dnešní modely výroby a spotřeby nestačí pro zajištění potřeb další generace bez restriktivních opatření. (Preston, 2012)

Řešením do budoucnosti je vyrábět méně spotřebního zboží, ale za to kvalitnějšího, které vydrží po desítky let. Pokud společnost půjde tímto směrem, tak bude méně odpadu a bude se méně zanášet naše planeta. Bohužel už jsme v rozjetém vlaku, a všechny spotřební výrobky, které už byly vyrobeny, tak budou jednou vyhozeny, a proto je nutné řešit jejich recyklaci. Další možnou variantou je sdílená a cirkulární ekonomika. Jednou z hlavních myšlenek sdílené ekonomiky je nekupovat a nevlastnit produkty, které nepotřebujeme stále nebo často a není tak nutné je vlastnit. Ve velkých městech existují např. společné prádelny, kde si můžete za úplaty vyprat a usušit prádlo. Mimochodem na společné prádelny si zřejmě pamatují i Češi – v bytových domech existovaly ještě v 80. letech 20. století. Nejenom v turistických oblastech je možné si půjčit auto, motocykl nebo kolo, anebo třeba i ubytovací kapacity i toto je v podstatě také sdílená ekonomika. Sdílí se ale i auto pro cestování do práce či jiným než turistickým cílem, nástroje a nářadí.

Podle Price (1975) jsme se narodili ke sdílení, protože lidé jsou od přírody společenští tvorové. Potřebují stálý kontakt se svým prostředím. Při sdílení s lidmi je sociální vztah na prvním místě.

Cirkulární ekonomika se zabývá těmito otázkami a možným řešením. Jsem ráda, že s problematikou recyklace odpadu se začínají zabývat odborníci, vlády, malí i velcí podnikatelé a v neposlední řadě běžní občané.

Celkově podpora nebo názory proti sdílení hospodářství závisejí na tom, zda je vnímána jako "hrozba pro místní podniky nebo příležitost ke zlepšení hospodářského růstu". (Minder & Scott, 2014, str. 1)

V bakalářské práci budu analyzovat postoje spotřebitelů k vybranému produktu cirkulární ekonomiky. Zpracuji literární rešerši věnovanou poznatkům týkajících se postojů spotřebitelů v jejich nákupním a spotřebním chování týkajících se cirkulární ekonomiky. V empirickém výzkumu se zaměřím pouze na jednu oblast cirkulární ekonomiky – ekonomiku sdílenou. Podívám se, jak k environmentálním otázkám přistupují organizace, instituty, podnikatelé, vlády a běžní občané. Přiblížíme si, co je cirkulární ekonomika, z čeho se skládá, jaká je její historie a vývoj. Rešerše zahrne taktéž chování spotřebitelů a faktory, které chování ovlivňují s důrazem na enviro anebo pro-environmentální chování. Podle testu kvalit a spotřeby praček a podrobné analýzy nákladů posoudím, zda se vyplatí používat pračku v soukromém vlastnictví či ve sdílené ekonomice. Na základě výsledků analýz zformuluji závěry a doporučení pro podniky a občany.

Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat postoje spotřebitelů k vybranému produktu cirkulární ekonomiky. Pro dosažení cíle bude zpracována literární rešerše věnována poznatkům týkajících se postojů spotřebitelů v jejich nákupním a spotřebním chování týkajících se cirkulární ekonomiky. Vlastní empirický výzkum bude zaměřený pouze na jednu oblast cirkulární ekonomiky – ekonomiku sdílenou. Podíváme se, jak k environmentálním otázkám přistupují organizace, instituty, podnikatelé, vlády a běžní občané. Přiblížíme si, co je cirkulární ekonomika, z čeho se skládá, jaká je její historie a vývoj. Rešerše zahrne taktéž chování spotřebitelů a faktory, které chování ovlivňují s důrazem na enviro anebo pro-environmentální chování.

V rámci empirické části zjistím, zda existují sdílené prádelny, a kde se nejvíce vyskytují. Podívám se na pračky, které si spotřebitelé kupují domů, a jaký je jejich výběr. Podle testu kvalit a spotřeby praček a podrobné analýzy nákladů posoudím, zda se nám vyplatí používat pračku v soukromém vlastnictví či ve sdílené ekonomice. Pomocí dotazníku bude realizováno dotazování zacílené na postoje, motivaci a bariéry spotřebitelů směrem ke sdílenému praní a provedena velmi jednoduchá analýza. Na základě výsledků analýzy budou formulovány závěry a doporučení pro podniky a občany.

1 Teoretická část

V následujícím textu budou rozvedeny východiska, základní pojmy, přístupy i principy cirkulární ekonomiky, vymezený rozdíl mezi cirkulární a tzv. lineární ekonomikou a taktéž představeny příklady institucionalizovaného úsilí o formalizaci, podporu, popularizaci a zkoumání cirkulární ekonomiky. Vzhledem ke značné komplexnosti toho, co všechno lze jako cirkulární ekonomiku chápat, budou uvedeny jenom nejdůležitější poznatky. První část bude věnována recyklaci, jelikož jde pravděpodobně o jednu z nejstarších praktik, která sehraává významnou roli i pro cirkulární ekonomiku.

1.1 Historie recyklace

Recyklace odpadu sahá daleko do historie. Archeologické důkazy ukázaly, že např. sklo už bylo recyklováno ve starověku. Také Římané recyklovali bronzové mince do soch. V těžké válečné době byly kovy roztaveny na zbraně. Rovněž bylo odhaleno recyklování keramiky. V době hladomoru a válek byly materiály vzácné a bylo nutné recyklovat odpady.

Než masová výroba zaplavila trh spoustou materiálů a výrobků, bylo obecně levnější opakovaně je používat než kupovat nové. A když se materiály opotřebovaly nad rámec dalšího použití (např. sklo, hliník), byly recyklovány do nových předmětů.

V historii, kdykoliv došlo k masivnímu ekonomickému propadu, lidé hledali způsoby, jak nejlépe využít věcí, co měli. Například během Velké hospodářské krize lidé opakovaně používali a recyklovali materiály. Ve čtyřicátých a padesátých letech, kdy se skládkování stalo levným způsobem likvidace odpadu, byla recyklace méně populární. V 70. letech se recyklace stala opět populárnější a byla zřízena recyklační centra. Environmentální hnutí začalo od roku 1960 informovat veřejnost o povědomí životního prostředí. Mezníkem v historii recyklace bylo zavedení univerzálního symbolu pro recyklaci. (History of Recycling, 2019)

1.2 Lineární ekonomika

Lineární ekonomika je založena na jednoduchém lineárním procesu; extrakce, produkce, konzumace a odpad. Model lineární ekonomiky je charakterizován ekonomickými cíli, s malým ohledem na ekologické a sociální zájmy. Planeta však má omezené možnosti,

a dokonce i v lineárním ekonomickém modelu výroby a spotřeby se odpady vznikající při těžbě a výrobě zboží a produkty po spotřebě obcházejí, aby skončily jako odpad. Lineární ekonomika ignoruje dopady na životní prostředí, které vznikají z těžby zdrojů a likvidace odpadu. (Sciencedirect, 2019)

Světová poptávka po komoditách dosáhla takového množství, než je naše planeta schopna zajistit a obnovit udržitelným tempem.

Podle zprávy OSN v roce 2013 se počet obyvatel planety zvýší až na 10 miliard. Současné modely spotřeby v kombinaci s předpokládaným růstem počtu obyvatel znamená, že předpokládaná globální poptávka dosáhne trojnásobku udržitelné produkce naší planety.

Sama Evropa vyprodukuje přes 2,5 miliardy tun odpadu za rok, z čehož zhruba polovina skončí na skládkách nebo ve spalovnách. Tímto chováním se připravujeme o vzácné materiály. Podle INCIEN je na některých skládkách více zlata než ve zlatých dolech. (INCIEN, 2019)

Obrázek č. 1 nám velmi pěkně ukazuje, jak pracuje cirkulární a lineární ekonomika. Na obrázku vidíme, že v cirkulární ekonomice se využívá většina materiálu znovu a znovu. A toto je píseň budoucnosti. Věřím a doufám, že na letošním veletrhu bude osloveno, co nejvíce českých a zahraničních firem, které osloví filozofie cirkulární ekonomiky. Z ekonomického hlediska firmy, které využijí počátečního rozvoje cirkulární ekonomiky, bude na tomto principu ekonomie dobře profitovat.

Obrázek 1 - Cirkulární a lineární ekonomika (INCIEN, 2019)

Naproti tomu lineární ekonomika, která je charakterizována systémem vytěžit – vyrobit – využít – vyhodit, se pomalu proměňuje v zastaralý a už nefungující systém. Bylo otázkou času, kdy tento systém skončí, pokud zde jde o neobnovitelné zdroje. U některých odvětvích, jako je zemědělství, tak bude lineární ekonomika fungovat stále. Otázkou je, zda budou politici postupovat moudře a přestanou nařizovat zemědělcům, aby nadále museli svá pole a rostliny chemicky postřikovat.

Cirkulární ekonomika nabízí řešení z velmi těžké situace lineární ekonomiky. Odborníci, a hlavně podnikatelé, hledají ekonomický koncept cirkulární ekonomiky, kde je možné v kombinaci ekonomického zisku být v souladu s ochranou životního prostředí. Přestože ještě není dána učebnicová definice, co to je cirkulární ekonomika, tak je často definována jako koncept, ve kterém neexistuje odpad. Cirkulární ekonomika hledá a nachází inspiraci v přírodních ekosystémech, které jsou založeny na dokonalých a funkčních cyklech organických živin v přírodě. Cirkulární ekonomika se snaží naučit lidi znovu se spojit s přírodou a přírodní zákony aplikovat ve světě lidí. Mezi základní principy, které cirkulární ekonomiku definují, patří: uzavírání toků materiálů ve funkčních a nekončících cyklech, kde neztrácejí hodnotu, čerpání energie z obnovitelných a udržitelných zdrojů a navrhování takových produktů a služeb, které nemají negativní dopady na přírodní ekosystémy a lidské zdroje.

V porovnání s lineárním modelem, cirkulární ekonomika odděluje hospodářský růst od potřeby těžit nové a vzácné materiály. V realitě je toho dosaženo zaměřením se na materiálové úspory, opětovné použití, opravu a změnu ekodesignu výrobků nebo naplňování potřeb zákazníků novými službami namísto prodeje. Vlastnictví je nahrazováno pronájmem a maximálním využíváním potenciálu výrobku.

Příklady firem, které aplikují cirkulární principy ve svých procesech ukázaly, že takové kroky mohou přinést i značné zisky. Například francouzskému výrobcí automobilů Renault se podařilo snížit spotřebu energie a vody o 85 %, tím, že začal používat a opravovat staré automobilové díly namísto toho, aby vyráběl nové. V důsledku úspor materiálu a energie se společnosti Renault podařilo svým zákazníkům nabídnout o 30 – 50 % levnější produkt stejné kvality. Cirkulární ekonomika přináší slibné výsledky i na makroekonomické úrovni. McKinsey & Company v roce 2015 odhadla, že díky aplikaci principů cirkulární ekonomiky by se Evropská unie, historicky závislá na dovozu

surovin z celého světa, mohla nejen vypořádat se svými environmentálními a společenskými problémy, ale do roku 2030 ušetřit 1,8 bilionu EUR. (INCIEN, 2019a)

1.3 Sdílená ekonomika

Sdílená ekonomika (sharing economy) je pronájem, výměna nebo sdílení majetku. Sdílená ekonomika není nic nového, v zásadě se jedná o půjčování. Internet umožnil automatizace a větší rozšíření. Můžeme nabízet na trhu svůj nevyužitý majetek. Patří sem například služba Airbnb, která umožňuje pronajímat pokoje a byty. Podle Svobodové a Andera tento nový trend úzce souvisí se sdílenou ekonomikou Peer to peer (P2P), což je přímé propojení osob a vzájemné poskytování služeb. Příklady společností z kategorie sdílená ekonomika a P2P jsou Zonky, Uber, Liftago. (Svobodová, Andera 2017)

Podle Kislingerové (2008) jsou příčiny vzniku sdílené ekonomiky a vzniku center sdílených služeb, díky liberalizaci obchodu, rozšíření internetu, digitalizace dat a výraznému snížení mezinárodních telekomunikačních poplatků k odklonu od trendu decentralizace zpět k centrálnímu řešení některých aktivit v rámci center sdílených služeb. Centrem sdílených služeb si můžeme představit jako speciální jednotku, která na sebe bere aktivity společné s ostatními subjekty (zákaznický servis, IT služby a podobně) s cílem, co nejvíce optimalizovat proces jejich řešení. Je důležité, aby tyto sdílené služby byly snadno, rychle, efektivně a bez narušení kontinuity vnitřních procesů subjektu. Pokud se splní všechny předpoklady, lze dosáhnout snížení nákladů a zvýšení přidané hodnoty pro zákazníka i subjekt samotný. (Kislingerová a kol. 2008)

V cirkulární ekonomice jde o komplexní ekonomický a obchodní model, který se vrací k tradiční šetrnosti a hospodárnosti. Masovou výrobu levného zboží s krátkou životností má znovu nahradit důraz na kvalitní a trvanlivé výrobky a konec umělého zkracování jejich životnosti. Ekodesign výrobků počítá s jejich opravami. Trendem je také pronájem nebo sdílení zboží místo jeho nákupu.

1.4 Cirkulární ekonomika

Podle Institutu cirkulární ekonomiky (INCIEN, 2019) je cirkulární ekonomika soubor několik principů, které umožňují používat minimum přírodních zdrojů a zároveň produkovat minimální množství odpadu. Uvedeme si šest důležitých přístupů a principů, které jsou pro zavádění cirkulární ekonomiky do praxe důležité a klíčové. Patří mezi ně:

ekodesign, průmyslová symbióza, sdílená ekonomika, 3R principy, Cradle to Cradle a biomimikry.

Ekodesign začíná návrhem produktu s minimálním dopadem na životní prostředí, nejlépe tak, aby na něho měl pozitivní vliv, a to během celého jeho životního cyklu. Dnes už jsou technologie, které 100% biologicky rozloží výrobky a nejsou žádnou zátěží pro životní prostředí. (Sauvé et al, 2016)

Rámec pro eko-design je dán ve Směrnici EU o ekodesignu (Moje energie, 2009), která zahrnuje 35 skupin výrobků, zatímco nařízení REACH a směrnice RoHS poskytuje rámec pro snížení toxického obsahu v produktech. (Lahl a Zeschmar-Lahl, 2013)

Průmyslová symbióza je založena na přeměně odpadů na zdroje v rámci obchodování či směny mezi propojenými aktéry buď na určitém konkrétním vymezeném území, anebo bez takového teritoriálního omezení. Odpad jednoho aktéra se stává zdrojem pro ostatní (Boons et al, 2011). Tento přístup má velký význam a velký vliv na životní prostředí a život na naší planetě.

Sdílená ekonomika je model podnikání, který je postavený na pronájmu, výměně či sdílení majetku. Ve sdílené ekonomice nevlastníme produkt jako takový, ale pouze službu, kterou nám poskytuje. (Matofska, 2014) Sdílenou ekonomiku můžeme česky nazvat spoluspotřebitelství.

3R principy (reduce, reuse, recycle) - v překladu je to redukovat, znovupoužívat, recyklovat. Tyto principy zahrnují metody, které napomáhají eliminovat či redukovat odpad a také metody, které odpad mění na nové předměty. 3R principy zahrnují široké spektrum příkladů od vzniku tzv. Re-use center, kam lidé mohou odevzdávat produkty, které již dále nevyužijí, po zpětný odběr produktů samotným výrobcem, který je recykluje a snižuje tak množství primárních zdrojů nezbytných pro výrobu nových produktů. (Lu et al, 2014)

Cradle to Cradle je myšlenka spojená s designem produktů a procesů. Produkt a jeho výroba i následné využití by mělo být navrženo tak, aby mohl být do nekonečna recyklován, tak jak to funguje i v přírodě. Díky tomu mají produkty neutrální nebo pozitivní dopad na prostředí (například Interface koberce, které jsou recyklovatelné do nekonečna). (Bocken et al, 2016)

Biomimikry je obor, který se doslova zabývá napodobováním přírody. Tato disciplína analyzuje řešení poskytovaná přírodou a snaží se je aplikovat do výroby nových produktů a služeb. (Geisendorf a Pietrulla, 2018)

Myšlenky cirkulární ekonomiky často kombinují různé inovace. Důležitý je také holistický přístup k životnímu cyklu výrobků a navržení takových systémů, které nejen chrání životní prostředí, ale také generují zisk a jsou součástí ekonomického růstu. Ekonomický růst jako takový se však v cirkulární ekonomice neměří klasickými indikátory jako je například růst HDP, ale zejména zvyšováním efektivity, snižováním negativních externalit či zvyšování životního blahobytu obyvatel. (INCIEN, 2019)

Cirkulární ekonomika neboli oběhové hospodářství je do budoucna ekonomickou i ekologickou nutností a již dnes je prioritou udržitelného rozvoje Evropské unie. V České republice je cirkulární ekonomika poměrně nový pojem a na rozdíl od některých jiných zemí zatím chybí vládní strategie. Až v dubnu 2019 byla zveřejněna zpráva o tom, že Ministerstvo životního prostředí zpracovalo strategický rámec Cirkulární Česko 2040. Ten by měl platit od roku 2021. Cirkulární ekonomika sebou přináší nejenom řešení problémů se životním prostředím, ale i řadu podnikatelských příležitostí. (I rozhlas, 2019)

Velká úspora primárních zdrojů, důsledná a kvalitní recyklace odpadu a jeho opětovné využití, důraz na kvalitu servisu a prodloužení životnosti opravami je naše budoucnost. Evropská komise odhaduje, že do roku 2030 vzniknou v EU díky oběhovému hospodářství dva miliony nových pracovních míst. Přijetí principů cirkulární ekonomiky má do roku 2030 vygenerovat v Evropě roční úspory v hodnotě 1,8 bilionu eur a výnosy ve výši 600 miliard eur. Firmy, které tímto způsobem začnou uvažovat ještě dříve, než to nařídí legislativa, získají před ostatními náskok. (Třetí ruka, 2019)

1.5 Instituty, organizace, programy

Ochrana přírody je poměrně mladý obor, který využívá základních poznatků z biologie. Původní funkcí ochrany přírody byla ochrana nepoškozených částí přírody, kde se nesmělo hospodařit. V dnešní době existuje mnoho organizací a institutů, které se zabývají environmentálními otázkami. Uvedeme si dva z nich, Institut Cirkulární Ekonomiky, UNEP je programem OSN na ochranu životního prostředí. Kromě toho bude

představený i program Evropské komise, který podporuje průmysl v rozsáhlém zavádění systémů cirkulární výroby - cesta k stabilnímu oběhovému hospodářství.

1.5.1 Institut Cirkulární Ekonomiky

Institut Cirkulární Ekonomiky (INCIEN) je nevládní česká nezisková organizace, která se zaměřuje na inovativní environmentální management. Společně se svými partnery pracuje na projektech, které umožňují přechod z lineárního chodu systému na cirkulární.

Misí INCIEN je informovat, vzdělávat, interpretovat osvědčené postupy a společně vytvářet průkopnické projekty při přechodu z lineární na cirkulární ekonomiku. (INCIEN, 2019b)

1.5.2 UNEP

UNEP (United Nations Environment Programme) je program OSN (Organizace Spojených Národů) pro životní prostředí, který vznikl v roce 1972 a sídlí v keňském hlavním městě Nairobi v úřadovně OSN. K jeho hlavním úkolům patří podpora mezinárodní spolupráce v oblasti životního prostředí, koordinace environmentálních programů OSN, sledování stavu životního prostředí, navrhování globálních a regionálních řešení nejvýznamnějších environmentálních problémů, podpora rozvoje výzkumu a zajištění výměny a šíření informací o životním prostředí. UNEP odpovídá za environmentální stránku udržitelného rozvoje a propojení s jeho ekonomickou a sociální dimenzí. Pod hlavičkou UNEP fungují a sjednávají se důležité mezinárodní smlouvy v oblasti životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí ČR spolupracuje s UNEP v oblasti ochrany klimatu. (MZP, 2019)

1.5.3 Plán evropské komise na odstranění jednorázových plastů

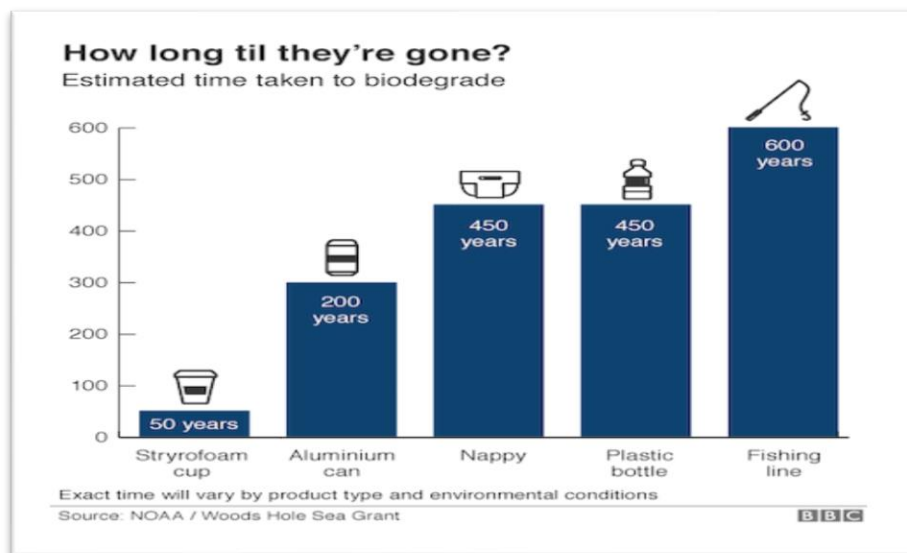
Evropský parlament schválil nutný plán omezení znečištění plastovými odpady, který představuje silné stanovisko proti znečištění plasty a podporuje ochranu osob a životního prostředí.

Byla přijata celá řada opatření zakazujících plastové produkty na jedno použití nejpozději od roku 2021, až na pár výjimek, které jsou do roku 2023.

Webová stránka miwa.eu uvádí, že 32 % veškerého plastového odpadu končí svůj život v našich oceánech a v našem životním prostředí a 40 % putuje na skládky, jak uvádí

Nadace Ellen MacArthurové. Pouze 2 % vyrobených plastů se recyklují a znovu využívají. (MIWA, 2019)

Na obrázku níže vidíme, kolik roků je přibližně potřeba na rozložení různých produktů z plastů, což je velký problém dnešního obyvatelstva a nejen dnešního, ale i budoucí generace. Proto cirkulární ekonomika je důležitou prioritou, kterou je nutné se zabývat hned. Jsem přesvědčena, že tato problematika se měla řešit už v době, když se plasty začaly vyrábět.

Obrázek 2 - Jak dlouho se rozkládají plasty (MIWA, 2019)

V současné době je na vládách jednotlivých států, aby si své cíle nastavily rychle vysoko a odolaly tlaku velkých korporací i malých podniků na zachování stávající kultury a ekonomiky, která věci na jedno použití podporuje. Viceprezident Evropské komise, Frans Timmermans, tisku řekl, že „prioritou Bruselu je vypořádat se s jednorázovými plasty, které se vyrobí za pět sekund, používáte je pět minut, a pak se rozkládají 500 let“. Podle iniciativy New Plastics Economy Ellen MacArthurové je situace taková, že když budeme pokračovat stejným způsobem, do 50 let bude v oceánu víc plastových odpadků než ryb. (MIWA, 2019)

1.6 Spotřební chování

Spotřební chování je důležitým aspektem pro další vývoj planety. Čím méně nakoupíme a vyhodíme, tím méně bude odpadu. Spotřební chování představuje jednu z rovin

lidského chování. Zahrnuje jak důvody, které vedou spotřebitele k užívání určitého zboží, tak způsoby, kterými to provádějí, včetně vlivů, které tento proces provázejí.

„Spotřební chování znamená chování lidí – konečných spotřebitelů, jež se vztahuje k získávání, užívání a odkládání spotřebních výrobků – produktů.“

(Koudelka, 2006: s. 6)

Spotřební chování není tedy jen jednání spojené s bezprostředním nákupem nebo užitím výrobku, neboť zahrnuje mimo jiné i okolí, které jej podmiňuje. Proto není možné spotřební chování vytrhnout z jeho vazeb na ostatní polohy lidského chování, chápat je jako izolovaný soubor duševních a fyzických aktivit vázaných na spotřební zboží a služby. Při výzkumu spotřebního chování z tohoto důvodu vycházíme z celé řady oborů, především ze sociologie, psychologie, kulturní antropologie a ekonomie. (Koudelka, 1997; Vysekalová, 2004)

Nákupní chování znamená chování konečných spotřebitelů – jednotlivců a domácností, kteří nakupují zboží a služby pro osobní potřebu. (Kotler, Armstrong 2004)

Zájem o téma environmentálního chování jako předmětu výzkumu souvisel s vzestupem environmentálního hnutí a se zdůrazňováním osobní zodpovědnosti za poškozování životního prostředí. (Urban, Zvěřinová, 2009)

1.6.1 Typy chování spotřebitelů a faktory mající vliv na chování

Podle Sterna (2000) faktory vysvětlující environmentálně signifikantní chování jsou postojové proměnné (kromě postojů, normy, hodnoty, emoce, percepce), zvyk nebo rutina, osobní schopnosti (znalost a dovednosti vyžadované pro určitá jednání, dostatek času pro jednání, obecné schopnosti a zdroje jako jsou peníze, moc, sociální status) a kontextové faktory. (charakteristiky širokého sociálního, ekonomického, politického kontextu).

Podobné členění faktorů ovlivňující chování uvádí Kotler a Armstrong (2004): kulturní faktory, společenské faktory, osobní faktory a psychologické faktory a jejich souslednost znázorňují v následujícím obrázku.

Obrázek 3 - Faktory ovlivňující chování spotřebitele (Kotler a spol, 2007, s.310)

V následujícím textu budou rozebrány různé faktory ovlivňující chování podle Kotlera a spol. (2007) V dílčí subkapitole bude pozornost věnována chování environmentálnímu, které je pro cirkulární ekonomiku stěžejní.

Kulturní a společenské faktory

„Kulturní faktory mají na chování spotřebitele nejsilnější a nejvýznamnější vliv.“

(Kotler a spol. 2007, s. 311)

Kultura je soubor základních hodnot, postojů a přání a chování, které člen společnosti přejímá od rodiny a dalších důležitých institucí. Prodávající sledují kulturní prostředí a snaží se na ně rychle reagovat novými produkty. Každá kultura se skládá z menších subkultur, které mají své specifické požadavky.

Subkultura je skupina lidí, které mají společné hodnoty na základě společných životních zkušeností a situací. Ovlivňuje to jejich volbu kultury, stravování, oblékání, náboženství a trávení volného času.

Společenské třídy mají svou strukturu a představují trvalé a spořádané rozdělení společnosti. Každá třída sdílí podobné hodnoty, zájmy, chování a oblékání.

S touto myšlenkou se ztotožňuji, protože je velmi důležité v analýze chování vědět, z které země či kulturní oblasti dotazovaný pochází. Indové budou mít jiné požadavky a potřeby než Češi.

Osobní faktory

Kupující se rozhoduje podle své osobní charakteristiky, jako je věk, fáze života, zaměstnání, ekonomická situace, životní styl, osobnost a vnímání sebe sama. (Kotler a spol., 2007)

V každé osobní fázi života máme jiné potřeby, záliby a využíváme jiných služeb. Záleží i na životním cyklu rodiny, kterým prochází během své existence. Byly identifikovány i psychologické fáze životního cyklu. Lidé prochází různými stádii a transformačními procesy.

Tabulka 1 - Dimenze životního cyklu

Aktivita	Zájmy	Názory	Demografie
Práce	Rodina	Samí na sebe	Věk
Koníčky	Domov	Sociální otázky	Vzdělání
Společenské akce	Práce	Politika	Příjem
Volno	Komunita	Podnikání	Zaměstnání
Zábava	Rekreace	Ekonomika	Velikost rodiny
Členství v klubech	Móda	Vzdělání	Bydlení
Komunita	Jídlo	Produkty	Geografická poloha
Nakupování	Média	Budoucnost	Velikost města
Sport	Úspěchy	Kultura	Fáze životního cyklu

Zdroj: Joseph et. al., 1974

Zaměstnání je velkým faktorem, který ovlivňuje nákupy a spotřebu lidí. Dělníci, kuchařky mají jiné potřeby než třeba sekretářky a ředitelé. Každý nakupuje např. oblečení dle svého zaměstnání. (Kotler a spol., 2007)

Ekonomické faktory

Ekonomické chování je jedním z velmi důležitých faktorů. Ekonomická situace jedince, rodiny i skupiny ovlivňuje výběr produktů. (Kotler a spol., 2007) Důležitým faktorem jsou příjmy, které ovlivňuje nákupní chování a majetkové poměry. S ekonomickou situací je spojený i životní styl jednotlivce i skupiny, který se projevuje zájmy, aktivitami a názory. I vzdělání bývá častou příčinou jiného tržního chování spotřebitelů. Dalším důležitým faktorem je rodinný stav jedince. Velikost a charakter rodiny je důležitým

faktorem ve spotřebním chování. Jedinec, který žije sám, má jiné nároky a požadavky než jedinec, který žije sám s dětmi nebo velká rodina s oběma rodiči a dětmi. (Koudelka, 2006)

Environmentální chování

„Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. „

(MZP, 2019a)

Cílem environmentální výchovy je rozvoj znalostí, dovedností a postojů potřebných pro environmentálně odpovědné jednání. Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta je celosvětově uznávaný obor. Česká republika postupně vyvinula systém pro dosažení environmentálních cílů, zakotvený v politikách a strategických dokumentech, financovaný na různých úrovních, od veřejné správy, přes školy, další vzdělavatele, výzkumné instituce a další poskytovatele EVVO (Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta). (MZP, 2019a)

Odpovědné spotřebitelské chování zohledňuje dopad na životní prostředí, začíná při nákupu výrobků a služeb. Odpovědný spotřebitel by si měl uvědomit nebo začít uvědomovat a brát ohled na to, jak byl produkt vyroben, odkud pochází, jak se distribuje a jakým způsobem se prodává. Před i během nákupu přemýšlí, co je dobré pro něho, ale i pro životní prostředí. Samozřejmě si hlídá svou vlastní spotřebu a nenakupuje zbytečné věci, které by se poté staly odpadem. Hlídání spotřeby energií a vody v domácnostech a způsobu nakládání s odpadem je známkou odpovědné spotřeby. Je důležité si uvědomit, že spotřebitelé nejsou jen domácnosti, ale i firmy, podniky, zemědělské subjekty a vládní instituce. (Vítej na zemi, 2019a) Zda je naše spotřebitelské chování udržitelné můžeme zjistit podle indikátorů: ekologická stopa, environmentální prostor a biologická kapacita území, uhlíková stopa nebo ekologický tlumok. (Vítej na zemi, 2019b)

1.7 Metodika práce

Cílem práce je zjistit postoje, motivace a bariéry spotřebitelů v rámci cirkulární ekonomiky. Vzhledem k šíři tohoto cíle bylo potřebné zacílit se na určitý problém a oblast

zájmu. V případě této bakalářské práce je oblastí sdílená ekonomika, konkrétně sdílené praní a problémem je nedostatečná znalost postojů, motivů pro a bariér proti sdílenému praní ve srovnání s vlastnictvím pračky a praním doma pro potřeby vlastní osoby či rodiny. Znalost a postoje, které souvisí s vnímáním určitých bariér a z působení motivačních faktorů, je zasazena v práci do širšího kontextu „ekonomiky praní“ a „ekonomiky sdíleného praní“. Dalším cílem práce je zjištění, zda se sdílené praní „vyplatí“ se zohledněním existujících nákladů a dalších skutečností, které vstupují do rozhodování, zda prát doma s použitím vlastní pračky anebo v prádelně.

Vlastní empirický výzkum sestává z několika částí. První je dotazování spotřebitelů zacílené na sdílenou spotřebu. Dotazování bylo realizováno s využitím online dotazníku. Bližší informace k metodice sběru dat jsou uvedeny dále. Pro analýzu výsledků dotazování – zejména s ohledem na jeho pilotní charakter a malý počet získaných odpovědí – byla použita pouze jednoduchá statistika - četnosti a relativní četnosti. Druhou částí je ekonomické vyhodnocení sdíleného praní, vycházejícím jak z dat získaných v dotazování, tak vlastní analýzy finančních a dalších údajů týkajících se praček, praní v domácnostech a praní v prádelnách. Zdroje použité pro tyto analýzy jsou uvedené dále v příslušných pasážích textu.

1.7.1 Dotazník

Cílem dotazníku je zjistit postoje, motivy a překážky, které spotřebitelé pocítují a mají k různým řešením cirkulární ekonomiky v případě praček a praní. Dotazník, který jsem využila ve své bakalářské práci, mi byl poskytnutý vedoucí práce. Průzkum je součástí projektu financovaného Evropskou unií s názvem ReCIPSS. Dotazování v rámci projektu probíhá v Dánsku, Nizozemsku, Rakousku a Slovinsku, v České republice bylo realizováno jako pilotní.

Dotazník v české verzi je dostupný v příloze č. 1. V dotazníku jsou otázky typu:

- zda máte zkušenosti s pronájmem či leasingem výrobků,
- placení za užívání výrobků za každé jedno použití,
- zda chcete vlastnit svoji pračku či ji mít pronajatou,
- zda mít k dispozici sdílenou pračku a za praní platit,
- pokud platím za praní ve sdílené pračce, tak jakým způsobem,

- zda kupovat novou či repasovanou pračku,
- jaké vlastnosti by měla mít pračka a další podobné otázky.

Vzhledem k tomu, že průzkum je součástí projektu financovaného Evropskou unií s názvem ReCIPSS a dotazování probíhá kromě Česka také v Dánsku, Nizozemsku, Rakousku a Slovinsku, nebylo možné získat výsledky z celého dotazování, protože jsou vzhledem k právům k datům výsledky mě nedostupné. Dotazování v České republice stále probíhá a zájemci o účast mohou dotazník nalézt na odkaze: <https://limesurvey.econ.muni.cz/index.php/487674>.

Výsledky dotazování nelze generalizovat vzhledem k tomu, že šlo o pilotní průzkum. Nízký počet odpovědí patří mezi omezení práce. Odpovědi tak pouze naznačují možné směřování odpovědí za určitou skupinu Čechů a v určitém období. Pouze 3 vyplněné dotazníky byly v čase rekrutace spotřebitelů z mé strany již v online prostředí vyplněné. Pro získání dalších odpovědí jsem využila techniku s názvem sněhová koule (snowball sampling) (Urban, 2011) a oslovila své známé se žádostí o vyplnění a další šíření informace. Celkově bylo získáno 54 ochotných lidí, kompletně vyplněných dotazníků je pouze 23, ostatní respondenti neodpověděli na všechny otázky. Pro pilotní charakter dotazování je tento počet dostačující. (Ruel et al, 2016)

2 Praktická část

Jak již bylo uvedeno výše, moje bakalářská práce se zaměřuje pouze na část problematiky chování spotřebitele v cirkulární ekonomice – na postoje, motivy a překážky, spojené se sdílenou ekonomikou – na příkladu praček. V dalším textu budou nejdříve uvedeny výsledky dotazování a posléze výsledky ekonomické analýzy výhodnosti sdíleného praní.

2.1 Historie sdílených praček

V brožuře Marie Sedláčkové *Praní prádla* z roku 1954 se dočteme: „Čistě vyprané a vyžehlené prádlo je pýchou každé hospodyně. Dnes, kdy má žena mnoho dalších povinností...“ V roce 1946 byla založena „Osvobozená domácnost“, která za ženy prala prádlo, zašivala, umyla vám okna, vyčistila domácnost, uklidila byt po malířích.

Ve větších městech se otvíraly chemické čistírny, prádelny, barevny a také mandly, kam se doneslo prádlo a za nějakou dobu jste si je přišli vyzvednout vyprané a vyžehlené.

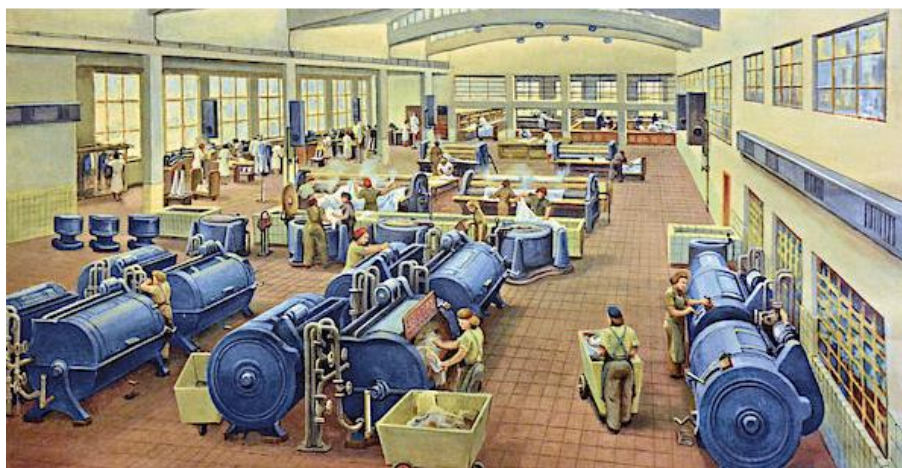
Jinou variantou byly společné prádelny na sídlištích nebo družstevní prádelny na venkově. Již v roce 1932 vznikla Ústřední strojní prádelna, tehdy jediná v republice, jako součást funkcionalistického sídliště Zelená liška v pražské Krči. Podobně vznikla o dvacet let později centrální samoobslužná prádelna pro sídliště Solidarita v pražských Strašnicích. V některých bytových domech v 50. letech byli společné prádelny, které fungovaly na pětadvacetníky. V některých tam byl tam i mandl a žehličky.

Obrázek 4 - 25 Haléř 1932 (Aurea, 2019)

Pračky existovaly ruční, v nichž se prádlo pralo třením o dvě valchy pohybující se proti sobě, dřevěné vířivé pračky na kliku, pračky, v nichž se prádlo uvádělo do pohybu vrtulí, a konečně bubnové, kde praní probíhalo za kyvadlového pohybu

v děrovaném válci. Na tomto principu se později vyvinuly pračky automatické, které po nás už nevyžadují nic jiného než vložit do nich prádlo, prací prášek, nastavit program a zapnout. (Novinky, 2019)

Obrázek 5 - Velkoprádelna v 50. letech (Novinky, 2019)

2.2 Samoobslužné prádelny

Na internetu jsem našla hodně prádelen (čistíren), kam donesete prádlo a za nějakou dobu si je vyzvednete. Samoobslužných prádelen je o mnoho méně a pokud jsou, tak jen ve velkých městech, a některé jsou spojené s klasickou prádelnou či čistírnou, kde je neustále personál, který dohlíží na chod samoobslužné prádelny.

Obrázek 6 - Samoobslužná prádelna a čistírna oděvů v Brně (Arbela, 2019b)

V samoobslužné prádelně v Brně - OD Tesco Dornych, najdete např. tři pračky na 10 Kg prádla, jednu pračku na 14 Kg prádla a jednu na 16 Kg prádla, tři sušičky na 10 Kg prádla. Tuto samoobslužnou prádelnu můžete vidět na obrázku níže. Další samoobslužná prádelna v Brně od stejné společnosti OC Sfínx Hrnčířská nabízí čtyři pračky na 10 Kg

prádla a tři sušičky na 10 Kg prádla. (Arbela, 2019a) Na obrázku vidíte ceny praní této samoobslužné prádelny.

Tabulka 2 - Ceník v samoobslužné prádelně ARBELA

Samoobslužné praní a sušení							
Typ oblečení		14 dnů	5 dnů	3 dny <i>í</i>	24 hod. <i>í</i>	2 hod.	Jiná
asistence personálu	Vyzvedneme a vyčistíme	60 Kč	60 Kč	60 Kč	60 Kč	60 Kč	
samoobslužná pračka 14 kg	Vyzvedneme a vyčistíme	150 Kč	150 Kč	150 Kč	150 Kč	150 Kč	
samoobslužná pračka 14 kg + předpírka	Vyzvedneme a vyčistíme	160 Kč	160 Kč	160 Kč	160 Kč	160 Kč	
samoobslužná pračka 8 kg	Vyzvedneme a vyčistíme	120 Kč	120 Kč	120 Kč	120 Kč	120 Kč	
samoobslužné sušení 16 kg (15 min)	Vyzvedneme a vyčistíme	50 Kč	50 Kč	50 Kč	50 Kč	50 Kč	
samoobslužné sušení 8 kg (20 min)	Vyzvedneme a vyčistíme	50 Kč	50 Kč	50 Kč	50 Kč	50 Kč	

Zdroj: Arbela, 2019b

V ostatních prádelnách v České republice se cena za praní a sušení pohybuje obdobně, v tabulce jsou uvedené ceny z prádelny (čistírny) Speed Queen a Lavor. (Vyperte, 2019)

Pokud porovnáme ceny pracích cyklů (47 – 83 Kč) z dotazníku, jsou poměrně nižší, než ceny pracích cyklů českých prádelen (čistíren) (125 – 175 Kč).

Tabulka 3 - Cena praní a sušení v prádelnách

Prádelna	Praní		Sušení
	35 min	45min	15 min.
Speed Queen	125	175	50
LAVOR	125	175	50

Zdroj: Vlastní zpracování na základě ceníků prádelen Speed Queen a Lavor (Vyperte, 2019)

2.3 Výsledky vyhodnocení výhodnosti sdíleného praní

Na začátku uvedu zásadní výsledky dotazování, které vstupují do analýzy výhodnosti sdíleného praní, další data, která byla v dotazování uvedena a je předmětem tzv. conjoint analýzy v případě, že se podaří získat dostatek odpovědí (není obsažena v této práci).

Výsledky dotazování nelze generalizovat vzhledem k tomu, že šlo o pilotní průzkum. Nízký počet odpovědí patří mezi omezení práce. Odpovědi tak pouze naznačují možné směřování odpovědí za určitou skupinu Čechů a v určitém období." V dotazníku (viz.

příloha č. 1) jsou doplněné výsledky dotazování. Jak už jsem předtím uvedla, bylo 54 respondentů, úplně vyplněných dotazníků je 23, ostatní jsou vyplněné částečně.

Z těchto odpovědích jsem se dozvěděla, že o pronájmech nebo leasingách výrobků (hlavně domácích spotřebičů) nemá žádnou zkušenost 26 respondentů. Jednou nebo dvakrát 10 respondentů využilo tuto službu, pouze 1 respondent si často pronajímá produkty. S platbou za užívání těchto výrobků většina respondentů nemá žádnou zkušenost.

Z otázky, jaké důvody by respondenty přesvědčilo, aby si pronajímali pračku, vyplývá, že ji chtějí raději vlastnit, protože za prvé, už ji vlastní, a za druhé chtějí prát doma, protože je to pro ně pohodlnější. Nevěří, že by praní ve sdílených pračkách bylo pro ně levnější než praní ve vlastní pračce. Respondenty moc nezajímá přehled plateb za každé praní a nemají potřebu zapůsobit na ostatní, aby je obdivovali, že jsou inovativní, moderní.

V otázce snížení environmentálních problémů (sdílená/kolaborativní spotřeba vyžaduje trvanlivé produkty, které fungují delší dobu a mohou mít i nižší celkovou spotřebu energií a vody) jsou respondenti rovnoměrně rozděleni, třetina respondentů je pro, třetina proti a třetina tak napůl.

V navazování nových kontaktů a stýkání se s jinými lidmi je polovina respondentů pro a polovina proti, dva respondenti do jisté míry.

Otázky ohledně repasovaných praček, zda je repasovaná pračka stejně kvalitní jako nová, zda repasované pračky pomohou snížit spotřebu omezených zdrojů, snížit škodlivé účinky na životní prostředí, otázka značky a hygieny. Názory na repasované pračky jsou rovnoměrně rozložené, třetina respondentů je pro, třetina proti a třetina tak napůl.

Respondenti v dalších otázkách odpovídali různě, ale procentuálně jich bylo více, že spíše nechtějí, aby měli pračku, která:

- zda je chytrá a připojena k internetu a můžete ji kontrolovat online,
- zda mi pračka dopředu upozorní, kdy se musí dělat servis,
- pracuje s mým osobním profilem, takže mi doporučuje, jak a kdy prát (pro optimalizaci spotřeby vody, energie a pracích prostředků),
- je upgradována vždy na tu nejmodernější verzi poskytovatelem služby,

- je propojena s online kalendářem,
- má automatické dávkování pracích prostředků, dává informace o spotřebě energie, vody a ceně za praní,
- která je solidní a trvanlivá, takže vydrží déle.

V nakupování nových produktů respondenti raději čekají na recenze a ověření produktu na trhu než produkt koupí.

Respondenti jsou spíše ekologicky zaměřeni. Všichni vlastní svoji pračku a většina jich pere vícekrát než dvakrát denně, a proto ji chtějí mít doma při ruce. Respondenti byli ve věku 24 – 60 a většina měla středoškolské a vyšší vzdělání, šestnáct z nich bydlí na vesnici, pět v malém městě a dva ve velkém městě. Většina bydlí v soukromém domě či bytě. Příjmy většiny respondentů jsou v rozmezí 9 500 – 22 000 Kč, pouze pět respondentů má plat vyšší než 22 000 Kč.

Většina respondentů na otázku, kolik jsou ochotni zaplatit za praní ve sdílené pračce, tak odpověděli nejnižší cenu možnou a sdílenou pračku by využívali pouze:

- pokud by se jim jejich vlastní rozbila,
- pokud by byli někde mimo domov a potřebovali by vyprat,
- pokud by bydleli v tak malém bytě, že by se jim ta pračka nevešla,
- pokud by si nemohli dovolit koupit svou pračku,
- pokud by nastaly výjimečné události.

2.4 Náklady na praní ve sdílené ekonomice

Z dotazníku jsem použila data o typech praček: nové, repasované (5ti leté), recyklované, (po 10ti letech). Dále jsem použila data o cenách jednoho pracího cyklu, platby dopředu, ihned, platba po praní, online, cena je uvedena ve sloupci 4 (Počet praní za týden/cena praní/1).

Zkratky:

MS Měsíční smlouva

RS Roční smlouva

5S 5ti letá smlouva

Tabulka 4 - Náklady na 1 práci cyklus ve sdílené ekonomice

Smlouva	Pračka	Platba	Cena
MS	repasovaná (5ti letá)	online platba ihned po vyprání	83
MS	recyklovaná (po 10ti letech)	platba po fakturaci	65
MS	nová	předplacené prání	47
RS	repasovaná (5ti letá)	předplacené prání	65
RS	recyklovaná (po 10ti letech)	online platba ihned po vyprání	47
RS	recyklovaná (po 10ti letech)	platba po fakturaci	65
RS	nová	platba po fakturaci	83
5S	repasovaná (5ti letá)	platba po fakturaci	47
5S	recyklovaná (po 10ti letech)	online platba ihned po vyprání	47
5S	recyklovaná (po 10ti letech)	předplacené prání	83
5S	nová	online platba ihned po vyprání	65

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku (Limesurvey, 2019)

Z tabulky 4 je patrné, že nejlevnější jsou čtyři varianty, jejichž cena je 47 Kč za 1 prání:

- nová pračka - měsíční smlouva (MS) – předplacené prání,
- recyklovaná (po 10ti letech) – roční smlouva (RS)– online platba ihned po prání,
- repasovaná pračka (5ti letá) – 5ti letá smlouva (5S) – platba po fakturaci,

Náklady na prání při sdíleném vlastnictvím pračky při životnosti pračky 10 let

Z dotazníku jsem si vzala data o pračkách, nové, repasované (5ti leté), recyklované, (po 10ti letech). Platby dopředu, ihned, platba po prání. Dále jsem si použila ceny za každé jednotlivé prání, cena je uvedena ve sloupci 4 (Počet prání za týden/cena prání/1).

Tabulka 5 - Náklady na prání ve sdíleném vlastnictví

Smlouva	Pračka	Platba	Počet prání za týden/Cena prání				Počet prání za měsíc/Cena prání				Počet prání za rok/Cena prání				Počet prání za 5 let/Cena za prání				Počet prání za 10 let/Cena za prání			
			1	2	4	6	4	8	16	36	48	96	192	432	240	480	960	2160	480	960	1920	4320
MS	repasovaná (5ti letá)	online platba ihned po vyprání	83	166	332	498	332	664	1328	2988	3984	7968	15936	35856	19920	39840	79680	179280	39840	39840	159360	358560
MS	recyklovaná (po 10ti letech)	platba po fakturaci	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	31200	124800	280800
MS	nová	předplacené prání	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	90240	203040	203040
RS	repasovaná (5ti letá)	předplacené prání	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	31200	124800	280800
RS	recyklovaná (po 10ti letech)	online platba ihned po vyprání	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	90240	203040	203040
RS	recyklovaná (po 10ti letech)	platba po fakturaci	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	31200	124800	280800
RS	nová	platba po fakturaci	83	166	332	498	332	664	1328	2988	3984	7968	15936	35856	19920	39840	79680	179280	39840	39840	159360	358560
5S	repasovaná (5ti letá)	platba po fakturaci	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	90240	203040	203040
5S	recyklovaná (po 10ti letech)	online platba ihned po vyprání	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	90240	203040	203040
5S	recyklovaná (po 10ti letech)	předplacené prání	83	166	332	498	332	664	1328	2988	3984	7968	15936	35856	19920	39840	79680	179280	39840	39840	159360	358560
5S	nová	online platba ihned po vyprání	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	31200	124800	280800

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku (Limesurvey, 2019)

V tabulce 5 jsou uvedeny ceny za prání za jeden týden, za měsíc, rok a pět a deset let. Dále jsou data rozdělena podle počtu prání - 1x, 2x, 4x, 6x týdně. Tabulka ve větším provedení je v příloze 2.

V tabulce 6 jsou vybraná data, jaké jsou finanční náklady na praní ve sdílené pračce za pět a deset let, pokud pereme jednou týdně a šestkrát týdně.

Tabulka 6 - Náklady na praní za 5 let, 10 let ve sdíleném vlastnictví

Smlouva	Pračka	Platba / počet cyklů	Praní jednou týdně		Praní 6x týdně	
			Za 5 let	Za 10 let	Za 5 let	Za 10 let
MS	repasovaná (5ti letá)	online platba ihned po vyprání	19920	39840	179280	358560
MS	recyklovaná (po 10ti letech)	platba po fakturaci	15600	31200	140400	280800
MS	nová	předplacené praní	11280	22560	101520	203040
RS	repasovaná (5ti letá)	předplacené praní	15600	31200	140400	280800
RS	recyklovaná (po 10ti letech)	online platba ihned po vyprání	11280	22560	101520	203040
RS	recyklovaná (po 10ti letech)	platba po fakturaci	15600	31200	140400	280800
RS	nová	platba po fakturaci	19920	39840	179280	358560
SS	repasovaná (5ti letá)	platba po fakturaci	11280	22560	101520	203040
SS	recyklovaná (po 10ti letech)	online platba ihned po vyprání	11280	22560	101520	203040
SS	recyklovaná (po 10ti letech)	předplacené praní	19920	39840	179280	358560
SS	nová	online platba ihned po vyprání	15600	31200	140400	280800
		Průměr	15207	30415	136865	273731

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku (Limesurvey, 2019)

Z tabulky 6 zjistíme, že pokud budeme prát pět let šestkrát týdně:

- při ceně 83 Kč za jeden prací cyklus, naše celkové náklady na praní za 5 let budou 179 280 Kč,
- při ceně 47 Kč za jeden prací cyklus, naše celkové náklady na praní za 5 let budou 101 520 Kč,
- při průměrné ceně 63 Kč za jeden prací cyklus, naše celkové náklady na praní za 5 let budou 136 865 Kč.

Z tabulky 6 zjistíme, že pokud budeme prát deset let šestkrát týdně:

- při ceně 83 Kč za jeden prací cyklus, naše celkové náklady na praní za 10 let budou 358 560 Kč,
- při ceně 47 Kč za jeden prací cyklus, naše celkové náklady na praní za 10 let budou 203 040 Kč.
- při průměrné ceně 63 Kč za jeden prací cyklus, naše celkové náklady na praní za 10 let budou 273 731 Kč.

2.5 Pračky test

Porovnáme si několik praček, podle ceny a spotřeby. Elektronický portál A recenze provedl porovnávací test praček několika desítek modelů, viz. tabulka 7.

Tabulka 7 - Hodnocení praček v testu

Pořadí	Vzhled	Název produktu	Hodnocení spotřeby (max. 10)	Hodnocení praní a odstředování (max. 10)	Hodnocení hlučnosti (max. 10)	Hodnocení funkcí (max. 10)	Orientační cena	Celkové hodnocení
1.		Samsung WW90M6490PM	9,2	10,0	8,5	10,0	23 000 Kč	92,3 %
2.		Samsung WW70J5446DW/ZE	10,0	9,3	7,0	10,0	10 000 Kč	89,5 %
3.		Samsung WW70K5210UW	10,0	9,3	7,0	10,0	11 000 Kč	89,5 %
4.		Bosch WAW28560EU	8,3	9,3	8,5	10,0	18 000 Kč	89,3 %
5.		Bosch WAT24360BY	9,2	9,3	7,0	10,0	12 000 Kč	88,0 %
6.		Bosch WAT28460BY	9,2	9,3	8,5	10,0	11 500 Kč	86,8 %
7.		Electrolux EWT1567VIW	9,6	10,0	7,0	10,0	14 000 Kč	86,7 %
8.		AEG Lavamat 76270SL	9,1	9,3	8,5	10,0	10 000 Kč	86,6 %
9.		Whirlpool TDLR 70230 ZEN	9,4	9,3	8,5	10,0	11 500 Kč	86,4 %
10.		Siemens WM 14T440BY	9,2	9,3	8,5	10,0	11 800 Kč	86,0 %

Zdroj: A recenze, 2019

Tabulka 8 - Porovnání parametrů praček

Údaj	Samsung WW90M6490PM	Samsung WW70J5446DW/ZE	Samsung WW70K5210UW	Bosch WAW28560EU	Bosch WAT24360BY	Bosch WAT28460BY	Electrolux EWT1567VIW	AEG Lavamat 76270SL	Whirlpool TDLR 70230 ZEN	Siemens WM 14T440BY
Celkové hodnocení	92,3 %	89,5 %	89,5 %	89,3 %	88,0 %	86,8 %	86,7 %	86,6 %	86,4 %	86,0 %
Orientační cena	23 000 Kč	10 000 Kč	11 000 Kč	18 000 Kč	12 000 Kč	11 500 Kč	14 000 Kč	10 000 Kč	11 500 Kč	11 800 Kč
Typ pračky	Předem plněná	Předem plněná	Předem plněná	Předem plněná	Předem plněná	Předem plněná	Vrchem plněná	Předem plněná	Vrchem plněná	Předem plněná
Slim (max. 50 cm hloubky)	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Maximální kapacita (kg)	9	7	7	9	8	8	6	6,5	7	8
Třída účinnosti praní	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Třída účinnosti odstředování	A	B	B	B	B	B	A	B	B	B
Otáčky (za min)	1 400	1 400	1 200	1 400	1 200	1 400	1 500	1 200	1 200	1 400
Energetická třída	A+++	A+++	A+++	A+++	A+++	A+++	A+++	A+++	A+++	A+++
Roční spotřeba el. energie (kWh)	130	103	122	152	137	137	122	151	174	137
Roční náklady na elektřinu při 4 Kč/kWh (Kč)	520	412	488	608	548	548	488	604	696	548
Roční spotřeba vody (l)	9 400	7 400	7 400	11 220	9 900	9 900	8 990	9 550	8 900	9 900
Roční náklady na vodu při 84 Kč/1000 l (Kč)	789,6	622	622	942	832	832	755	802	748	832
Celkové roční náklady na provoz (Kč)	1 309,6	1 034	1 110	1 550	1 380	1 380	1 243	1 406	1 444	1 380
Hlučnost praní (dB)	49	51	54	48	50	49	47	49	49	48
Hlučnost odstředování (dB)	73	74	74	72	74	74	77	73	71	72

Zdroj: A recenze, 2019

V testu se zaměřovali hlavně na praní a odstředování pračky, samozřejmě hodnotili i výbavu pračky a další její vlastnosti. Některé vlastnosti praček jsou spíše otázkou

osobních preferencí. V tabulce 8 si můžeme porovnat další parametry těch nejlepších deseti praček. (A recenze, 2019)

2.6 Náklady na praní při soukromém vlastnictví pračky

V tabulce 9 jsou data za spotřebu vody a elektřiny za 220 (data z tabulky 8) a za jeden prací cyklus.

Tabulka 9 - Výpočet nákladů na jeden prací cyklus v soukromém vlastnictví

Pračka	Pořiz. Cena	Počet pracích cyklů	
		220	1
Samsung WW90M649OPM	23000	1310	6
Samsung WW70J5446DW/ZE	10000	1034	5
Samsung WW70K5210UW	11000	1110	5
Bosch WAW28560EU	18000	1550	7
Bosch WAT24360BY	12000	1380	6
Bosch WAT28460BY	11500	1380	6
Electrolux EWT1567VIW	14000	1243	6
AEG Lavamat 76270SL	10000	1406	6
Whirlpool TDLR 70230 ZEN	11800	1444	7
Siemens WM 14T440BY	12500	1380	6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z testu praček (A recenze, 2019)

V tabulce 10 jsou náklady vypočítány z pořizovací ceny pračky, spotřeby vody a elektřiny na jeden prací cyklus. Náklady na jeden prací cyklus z pořizovací ceny jsou rozpočítány při životnosti pračky pět let a deset let. Náklady na spotřebu vody a elektřiny jsou vypočítány z parametrů praček v tabulce 9.

Tabulka 10 - Cena pracího cyklu v soukromém vlastnictví

Pračka	Pořizovací cena	Životnost pračky 5 let/nákl. na 1 praní			Životnost pračky 10 let/nákl. na 1 praní		
		Voda + elektr.	Poř. Cena	Celkem	Voda + elektr.	Poř. Cena	Celkem
Samsung WW90M649OPM	23000	6	48	54	6	5	11
Samsung WW70J5446DW/ZE	10000	5	21	26	5	2	7
Samsung WW70K5210UW	11000	5	23	28	5	3	8
Bosch WAW28560EU	18000	7	38	45	7	4	11
Bosch WAT24360BY	12000	6	25	31	6	3	9
Bosch WAT28460BY	11500	6	24	30	6	3	9
Electrolux EWT1567VIW	14000	6	29	35	6	3	9
AEG Lavamat 76270SL	10000	6	21	27	6	2	9
Whirlpool TDLR 70230 ZEN	11800	7	25	31	7	3	9
Siemens WM 14T440BY	12500	6	26	32	6	3	9
Průměr				34			9

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z testu praček (A recenze, 2019)

Z tabulky 10 nám vyplývá, že když bude pračka používána pět let, při jednom pracím cyklu týdně, tak jeden prací cyklus vyjde průměrně na 34 Kč (pořizovací cena rozpočítána na prací cykly za pět let ((480x) + energie + voda).

Z tabulky 10 nám také vyplývá, že když bude pračka používána deset let, při šesti pracích cyklech týdně, tak jeden prací cyklus vyjde průměrně na 9 Kč (pořizovací cena rozpočítána na prací cykly za deset let ((4320 cyklů) + energie + voda).

V tabulce 10 vidíme, že je velký rozdíl, když pračku používáme pět let nebo deset let.

Náklady na spotřebu vody a energie

V tabulce 11 jsou vypočítány náklady pouze na vodu a elektřinu při praní jeden krát týdně a šestkrát týdně, po dobu jeden rok, pět let a deset let. Cena za jedno praní je vypočítána z testu praček. (A recenze, 2019) V posledním řádku je vypočítán i průměr spotřeby.

Tabulka 11 - Náklady na spotřebu vody a energie v soukromém vlastnictví

	Praní jednou týdně				Praní 6x týdně			
	1 praní	Za rok	Za 5 let	Za 10 let	1 praní	Za rok	Za 5 let	Za 10 let
Pračka	1	48	240	480	1	288	1440	2880
Samsung WW90M649OPM	6	286	1429	2858	6	1715	8575	17149
Samsung WW70J5446DW/ZE	5	226	1128	2256	5	1354	6768	13536
Samsung WW70K5210UW	5	242	1211	2422	5	1453	7265	14531
Bosch WAW28560EU	7	338	1691	3382	7	2029	10145	20291
Bosch WAT24360BY	6	301	1505	3011	6	1807	9033	18065
Bosch WAT28460BY	6	301	1505	3011	6	1807	9033	18065
Electrolux EWT1567VIW	6	271	1356	2712	6	1627	8136	16272
AEG Lavamat 76270SL	6	307	1534	3068	6	1841	9203	18406
Whirlpool TDLR 70230 ZEN	7	315	1575	3151	7	1890	9452	18903
Siemens WM 14T440BY	6	301	1505	3011	6	1807	9033	18065
Průměr	6	289	1444	2888	6	1733	8664	17328

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z testu praček (A recenze, 2019)

Náklady na celkové praní při soukromém vlastnictví pračky při životnosti pračky 10 let.

V tabulce 12 jsou uvedené ceny za jedno praní, za jeden rok, za pět a deset let. Dále jsou data rozdělena podle počtu praní, jeden krát a šestkrát týdně. V posledním řádku je vypočítán průměr všech sloupců.

Tabulka 12 - Celkové náklady na praní v soukromém vlastnictví

Pražka	Pořizovací cena	Praní jednou týdně				Praní 6x týdně			
		1 praní	Za rok	Za 5 let	Za 10 let	1 praní	Za rok	Za 5 let	Za 10 let
Samsung WW90M649OPM	23000	54	2586	12929	25858	11	4872	24362	48724
Samsung WW70J5446DW/ZE	10000	26	1226	6128	12256	7	3030	15152	30304
Samsung WW70K5210UW	11000	28	1342	6711	13422	8	3280	16398	32796
Bosch WAW28560EU	18000	45	2138	10691	21382	11	4844	24218	48436
Bosch WAT24360BY	12000	31	1501	7505	15011	9	3910	19549	39098
Bosch WAT28460BY	11500	30	1451	7255	14511	9	3860	19299	38598
Electrolux EWT1567VIW	14000	35	1671	8356	16712	9	3841	19204	38408
AEG Lavamat 76270SL	10000	27	1307	6534	13068	9	3761	18804	37609
Whirlpool TDLR 70230 ZEN	11800	31	1495	7475	14951	9	4015	20077	40155
Siemens WM 14T440BY	12500	32	1551	7755	15511	9	3960	19799	39598
Průměr	13380	34	1627	8134	16268	9	3937	19686	39373

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z testu praček (A recenze, 2019)

V tabulce 12 vidíme, že pokud budeme vlastnit pračku 10 let, budeme prát jednou týdně, naše náklady za 10 let na celkové praní bude:

- při PC 23 000 Kč, tak náklady budou 25 858 Kč,
- při PC 10 000 Kč, tak náklady budou 12 256 Kč,
- při vypočítání průměru, kdy máme 10 praček v rozmezí PC 10 000 – 23 000 Kč, s náklady na energii a vodu 5 - 8 Kč, tak průměrné náklady budou 16 268 Kč.

V tabulce 12 vidíme, že pokud budeme vlastnit pračku 10 let, budeme prát šestkrát týdně, naše náklady za 10 let na celkové praní bude:

- při PC 23 000 Kč, tak náklady budou 48 724 Kč,
- při PC 10 000 Kč, tak náklady budou 30 304 Kč,
- při vypočítání průměru, kdy máme 10 praček v rozmezí PC 10 000 – 23 000 Kč, s náklady na energii a vodu 5 - 8 Kč, tak průměrné náklady budou 39 373 Kč.

2.7 Porovnání nákladů ve sdíleném a soukromém vlastnictví pračky

Po provedených analýzách na náklady ve sdíleném a soukromém vlastnictví pračky, přistupujeme k porovnání nákladů.

Tabulka 13 - Porovnání nákladů na praní v soukromém a sdíleném vlastnictví

Pračka / počet praní	Praní jednou týdně				Praní 6x týdně			
	1 týden	Za rok	Za 5 let	Za 10 let	1 týden	Za rok	Za 5 let	Za 10 let
Sdílené vlastnictví	1	48	240	480	1	432	2160	4320
Soukromé vlastnictví	34	1627	8134	16268	34	3937	19686	39373
Rozdíl	29	1415	7073	14146	346	23436	117179	234358

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku a z testu praček (A recenze, 2019, Limesurvey, 2019)

Z tabulky 13 vidíme, že pokud budeme vlastnit pračku 10 let, budeme prát šestkrát týdně, naše průměrné náklady za 10 let na celkové praní bude:

- ve sdíleném vlastnictví 273 731 Kč.
- v soukromém vlastnictví 39 373 Kč,

Z těchto zjištěných dat můžeme říci, že pokud budeme využívat sdílenou pračku,

- při praní jednou týdně po dobu deseti let, zaplatíme ve sdílené ekonomice průměrně o 14 146 Kč více než v soukromém vlastnictví pračky,
- při praní šestkrát týdně po dobu deseti let, zaplatíme ve sdílené ekonomice průměrně o 234 358 Kč více než v soukromém vlastnictví pračky.

Z těchto zjištěných dat můžeme říci, že pokud budeme využívat sdílenou pračku, tak se klientům (běžným občanům) ekonomicky nevyplatí sdílená ekonomika po finanční stránce.

3 Diskuze

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat postoje spotřebitelů k vybranému produktu cirkulární ekonomiky. Pro dosažení cíle jsem zpracovala literární rešerši věnovanou poznatkům o cirkulární ekonomice, její historii a vývoj. Zjistila jsem, že je to obor, který je už z části dlouhou dobu používán. Zaměřila jsem se na postoje spotřebitelů v jejich nákupním a spotřebním chování týkajícího se cirkulární ekonomiky. Uvedla jsem faktory, které ovlivňují spotřební a nákupní chování spotřebitelů. Kulturní, společenské, osobní, ekonomické a environmentální faktory mají velký vliv na spotřebitelské chování jedince, skupiny i celé společnosti. V současné době existuje mnoho organizací, jak národních, tak mezinárodních, které se zabývají environmentálními problémy. V posledních letech vzniklo mnoho neziskových organizací, které bojují za záchranu planety. Chtějí očistit planetu od plastů, jak moře, tak vodní toky ve vnitrozemí. Zajistit ekologické zpracování odpadu a mnoho dalších užitečných procesů pro lidstvo a planetu. Je to velmi těžký úkol, protože mnoho velkých společností mají za cíl pouze zisky a nehlídají na ekologickou výrobu. Mnoho velkých korporací přenesly výrobu do zemích v Asii, kde výrobní náklady jsou velmi nízké, a posléze prodávají tyto produkty drazé hlavně v Evropské unii a Severní Americe.

Empirický výzkum jsem zaměřila na postoje, motivace a bariéry spotřebitelů v rámci cirkulární ekonomiky. V případě této bakalářské práce je oblastí sdílená ekonomika, konkrétně sdílené prádlo a problémem je nedostatečná znalost postojů, motivů a bariér proti sdílenému prádlu ve srovnání s vlastnictvím pračky a praním doma pro potřeby vlastní osoby či rodiny. Dalším cílem práce bylo zjistit, zda se sdílené prádlo „vyplatí“ se zohledněním existujících nákladů a dalších skutečností, které vstupují do rozhodování, zda prádlo doma s použitím vlastní pračky anebo ve sdílené prádelně.

Na základě empirického dotazování pomocí pilotního online dotazníku (viz. příloha 1, kde jsou uvedeny i výsledky dotazování) jsem zpracovala analýzu, která nám ukazuje, že občané mají velmi malý zájem o sdílené vlastnictví praček. Občané v České republice si zvykli mít pračku doma a mít ji kdykoli k dispozici. Většina uvedla, pokud by měli sdílet společnou pračku, tak pouze ve výjimečných případech, na dovolených, na krátkodobých cestách, pokud by se jim jejich vlastní pračka rozbila apod.

Druhým důležitým faktorem byla ekonomická stránka používání sdílených praček. Na základě dat z dotazníku a testu praček jsem zpracovala finanční analýzu o spotřebě nákladů na jeden prací cyklus, za týden, měsíc, jeden rok, pět a deset let v práci s životností deset let ve sdíleném a soukromém vlastnictví praček. Z této finanční analýzy vyplývá, že sdílené praní je velmi nákladné pro spotřebitele.

Pokud se na tuto stránku věci podíváme z pohledu podniků, ať ty, co tyto sdílené pračky vyrábí, nebo z pohledu prádelen (čistíren), které by tyto sdílené pračky provozovaly, tam je jasný finanční zisk v případě, pokud by koneční spotřebitelé byli ochotní prát ve sdílených pračkách. Samozřejmě by byla nutná další finanční analýza nákladů, která by nám ukázala jasnější a přesnější finanční údaje.

Velkým rizikem pro podniky, které by vyráběly pračky s dlouhodobou funkčností, hrozí finanční krize, protože lidé by si kupovali méně praček a tím by některé podniky zkrachovaly. Jednou možnou alternativou pro další chod firem vidím pouze vysoké zvýšení pořizovací ceny praček. Což mě přivádí na další otázku, zda spotřebitelé budou mít dostatek financí na pořízení velmi drahé pračky. Dalším možným řešením je intervence států do podniků, které by se chtěly zapojit do cirkulární ekonomiky

4 Návrh řešení a doporučení pro praxi

V empirickém zkoumání faktorů, zda je výhodnější vlastnit soukromou pračku nebo sdílet pračku s ostatními občany, vyšlo najevo, že z ekonomického hlediska se nevyplatí vyrábět sdílené pračky pro většinu občanů.

Výsledky dotazování ale nejde generalizovat vzhledem k tomu, že šlo o pilotní průzkum. Nízký počet odpovědí patří mezi omezení práce. Odpovědi tak pouze naznačují možné směřování odpovědí za určitou skupinu Čechů a v určitém období."

Z dotázaných respondentů většina vlastní svou pračku, kterou mají doma a mohou ji využívat vždy, kdy potřebují v klidu domova, ve dne i v noci, a nemusí chodit do sdílených prádelen (čistíren), které mají omezenou otevírací dobu. Prací cykly v samoobslužných prádelnách jsou v České republice mnohem dražší než ceny, které jsou uvedeny v dotazníku.

Z toho šetření vyplývá, že po ekonomické stránce nejsou sdílené pračky zajímavé pro klienty (občany). Na druhé straně sdílené vlastnictví praček je výhodnou investicí pro podniky, pokud by měly dostatečné množství odběratelů (občanů).

Ze sociálního hlediska, sdílení praček by byla přínosná pro společenství lidí, kteří by se tam scházeli. Navázali by nové kontakty, vznikaly by společenské skupinky, které by své vztahy mohly dále rozvíjet. Z vlastní zkušenosti vím, že ve velkých městech kolikrát obyvatelé panelových domů neví, kdo bydlí vedle nich v bytě. Situace na vesnicích a malých městech je velmi odlišná, zde se všichni znají a svým způsobem stále něco sdílí.

Prvním krokem pro cirkulární ekonomiku je začít vyrábět kvalitnější pračky, které vydrží po desítky let a posléze zajistit cirkulaci tohoto odpadu do dalších výrobků. Pokud společnost půjde tímto směrem, tak bude méně odpadu a bude se méně zanášet naše planeta.

Z pohledu environmentálního přístupu k sdíleným pračkám je v tomto ohledu cirkulární strategie velmi zajímavá a velmi přínosná pro lidstvo a celou planetu.

V případě doporučení pro podniky je důležité si udělat podnikatelský plán, který by se zabýval repasováním či recyklací praček. Zpracovat další studie, které by ukázaly nové

pohledy a technologie Najít nové trhy, kde by byl větší zájem spotřebitelů o sdílené vlastnictví praček.

Závěr

Závěrem bych chtěla dodat, že cíl mé bakalářské práce považuji za splněný, protože se mi podařilo popsat a analyzovat na konkrétním příkladu jednoho druhu spotřebního produktu spotřební a nákupní chování konečných zákazníků. Výše uvedené faktory jsou jedním z možných vodítek pro malé i velké firmy k následnému přechodu na cirkulární ekonomiku.

Přechod na cirkulární ekonomiku je důležitým krokem společnosti, který je nutné řešit, co nejdříve. Pokud problém s odpady nebudeme řešit hned, celá situace na planetě se bude rapidně zhoršovat a může mít katastrofální následky. V následujícím textu uvedu kroky, které si myslím, že jsou důležité si uvědomit a změnit pohled na aktuální situaci, a hlavně najít rychlé metody a návody na jejich realizaci.

Prvním krokem je začít vyrábět méně spotřebního zboží, ale za to kvalitnějšího, které vydrží po desítky let a posléze zajistit cirkulaci tohoto odpadu do dalších výrobků. Pokud společnost půjde tímto směrem, tak bude méně odpadu a bude se méně zanášet naše planeta.

Druhým důležitým krokem je přestat vyrábět plastové výrobky, které nejdou recyklovat. Myslím, že v dnešní době už existují různé alternativní způsoby, kterými nahradíme plastové výrobky. Stačí se jen vrátit do minulosti, kdy plastové výrobky ještě neexistovaly a tento trend znovu obnovit.

Třetím důležitým krokem je najít způsob, jak zpracovat současný odpad, který už zamořil naši planetu. Jsem přesvědčena, že pokud existují technologie na výrobu, tak existují technologie na ekologické zlikvidování odpadu.

Čtvrtým důležitým krokem je semknutí vlád všech zemí na planetě a jít společným směrem. Je nezbytné zakázat vyrábění nepotřebných spotřebních výrobků jen pro zbytečné potěšení spotřebitelů. Zakázat jedovaté chemické preparáty, které otravují zemi, vodu, rostliny a potraviny.

Za páté změnit myšlení lidí, aby si začali uvědomovat, že planeta země je jen jedna a pokud nebudeme myslet ekologicky, tak naše planetu také nemusí za pár let být obyvatelná. V dnešní době už je nedostatek pitné vody a mnoho živočišných druhů už vyhynulo a stále vymírá.

Za šesté je důležité si uvědomit, že prioritou lidstva nejsou ekonomické důvody, ale vrátit se k původním kořenům lidského bytí, a to je spokojené soužití, zdravá příroda a emoční pohoda každé bytosti na této planetě.

Je důležité si uvědomit, že cirkulární ekonomika je přístup, který by transformoval funkci zdrojů v ekonomice. Odpad z továren by se stal cenným vstupem do jiného procesu - a produkty by mohly být opraveny, znovu použity nebo modernizovány, místo aby byly vyhozeny.

Ve světě stále vyšších a nestálých cen obnovitelných, a hlavně neobnovitelných zdrojů nabízí cirkulární ekonomika obrovské obchodní příležitosti. Průkopnické společnosti jsou na čele cirkulární ekonomiky, ale pro širší změny je důležité shromažďovat a sdílet data, nalézat, analyzovat a šířit osvědčené postupy, investovat do inovací a podporovat spolupráci mezi podniky.

Tvůrci politik po celé planetě by se měli zaměřit na zrychlení přechodu na cirkulární ekonomiku v co nejkratším časovém období, který odpovídá reakci na změnu klimatu, nedostatek vody a další globální výzvy. Inteligentní nastavení pravidel může přinést organizacím a podnikům ze soukromého pěkné výsledky.

Cíle spotřeby zdrojů, které odrážejí environmentální omezení, by měly být zvažovány na globální úrovni. Koordinace vnitrostátních politik by pomohla vytvořit rovné podmínky na hlavních trzích, zmírnit obavy o konkurenceschopnost a snížit náklady na provádění. (Chathamhouse, 2019)

Tato bakalářská práce může být přínosná především pro ty poskytovatele sdílených praček, kteří se snaží zaměřit právě na tento segment, tato práce obsahuje výzkum nákupního a spotřebního chování a motivace spotřebitelů ke sdílené ekonomice. Může tak pomoci při vylepšování nabídky svých produktů a k lepšímu pochopení zákazníka.

Seznam použitých zdrojů

Koudelka (2006), Koudelka J., Spotřební chování a segmentace trhu, Vysoká škola ekonomie a managementu 2006, ISBN 80-86730-01-8, s. 225: 6

Svobodová, Andera (2017). Svobodová I., M. Andera M., Od nápadu k podnikatelskému plánu, Grada Publishing, a. s., Pardubice 2017, ISBN 978-80-271-0407-9, s. 232

Kislingerová a kol. (2008), Kislingerová a kol., Inovace nástrojů ekonomiky managementu organizací, C. H. Beck, Praha 2008, ISBN 978-80-7179-882-8, s. 293

Kotler a Keller (2007). Kotler P. a Keller K. L., Marketing management, Grada Publishing, a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-247-1359-5, s. 792

Kotler, P., & Armstrong, G. (2004). Marketing. Grada Publishing, a.s., Praha 2004, ISBN 80-247-0513-3, s. 855

Kotler a spol. (2007), Philip Kotler, Veronica Wong, John Saunders, Gary Armstrong, Moderní marketing, 4. vydání, Grada Publishing, a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-247-1545-2, s. 1048

Kotler a spol. (2007, s. 311), Philip Kotler, Veronica Wong, John Saunders, Gary Armstrong, Moderní marketing, 4. vydání, Grada Publishing, a.s., Praha 2007, ISBN 978-80-247-1545-2, s. 1048: 311

Stern (2000). Stern, P. C., Toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407-424.

Sauvé et. al. (2016). Sauvé, S., Bernard, S., & Sloan, P. Environmental sciences, sustainable development and circular economy: Alternative concepts for trans-disciplinary research. *Environmental Development*, 17, 48-56.

Lahl a Zeschmar-Lahl, (2013). Lahl, U., & Zeschmar-Lahl, B. Risk based management of chemicals and products in a circular economy at a global scale (risk cycle), extended producer responsibility and EU legislation. *Environmental Sciences Europe*, 25(1), 3.

Boons et. al. (2011). Boons, F., Spekkink, W., & Mouzakitis, Y. The dynamics of industrial symbiosis: a proposal for a conceptual framework based upon a comprehensive literature review. *Journal of Cleaner Production*, 19(9-10), 905-911.

Matofska (2014). Matofska, B. What is the sharing economy. *The people who share*, 444.

Lu et. al. (2014). Lu, B., Li, B., Wang, L., Yang, J., Liu, J., & Wang, X. V. Reusability based on life cycle sustainability assessment: case study on WEEE. *Procedia Cirp*, 15, 473-478.

Bocken et. al. (2016). Bocken, N. M., de Pauw, I., Bakker, C., & van der Grinten, B. Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of Industrial and Production Engineering*, 33(5), 308-320.

Geisendorg a Pietrulla (2018). Geisendorf, S., & Pietrulla, F. (2018). The circular economy and circular economic concepts—a literature analysis and redefinition. *Thunderbird International Business Review*, 60(5), 771-782.

URBAN (2011), Urban, L., Sociologie trochu jinak. 2., rozš. vyd., Grada Publishing a.s., Praha 2011, ISBN: 978-80-247-3562-7, s. 272

Vysekalová, J. (2004). Psychologie spotřebitele: Jak zákazníci nakupují. Praha: Grada 2004, ISBN 80-247-0393-9, s. 283

Ruel (2016). Ruel, E. E., Wagner, W.E. a Gillespie, B. J. The practice of survey research : theory and applications. Sage Publications, Thousand Oaks 2016, ISBN 978-1-4522-3527-1, s. 327 nebo [online]. Copyright © [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2421&context=tqr>

Urban, Zvěřinová (2009). Urban, J., & Zvěřinová, I. (2009). What are the determinants of environmentally significant behavior in the Czech Republic? A secondary analysis of two ISSP 109 data-sets. CUEC Working Paper 1/2009. Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze. [online]. Copyright © [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: https://www.czp.cuni.cz/czp/images/stories/Vystupy/WP/WP2009_1.pdf

History of Recycling (2019). *All-recycling-facts.com* [online]. All-recycling-facts.com, 2009-2012 [cit. 2019-12-4]. Dostupné z: <http://www.all-recycling-facts.com/history-of-recycling.html>

Vítejte na zemi (2019a). *Vítejte na zemi* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=odpovedne_spotrebitelske_chovani&site=odpady

Vítejte na zemi (2019b). *Vítejte na zemi* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=odpovedne_spotrebitelske_chovani&site=odpady

Vítejte na zemi (2019c). *Vítejte na zemi* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=rust_spotreby_a_poctu_obyvatele&site=spotreba

Preston (2012). *A Global Redesign? Shaping the Circular Economy | Chatham House. International Affairs Think Tank | Chatham House* [online]. Copyright © Chatham House 2019 [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/182376>

Minder, R. & Scott, M. (2014). [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2014/09/22/technology/sharing-economy-faces-patchwork-of-guidelines-in-european-countries.html?searchResultPosition=1>

INCIEN (2019). *INCIEN* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://incien.org/zakladni-principy-cirkularni-ekonomiky/>

INCIEN (2019a). *INCIEN* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://incien.org/cirkularni-ekonomika/>

Třetí ruka (2019b). *Třetí ruka 2019* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://www.tretiruka.cz/news/prumysl-smeruje-k-cirkularni-ekonomice/>

RECIPSS (2019). *Recipss* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.recipss.eu/recipss-project/summary-of-the-project/>

RECIPSS (2019a). *Recipss* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.recipss.eu/large-scale-demonstrators/>

RECIPSS (2019b). *Recipss* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://incien.org/o-nas/>

MZP (2019). *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/program_osn_pro_zivotni_prostredi_unep

(MZP, 2019a) Ministerstvo životního prostředí [online]. [cit. 2019-05-02]. [online]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/evvo>

MIWA (2019). *MIWA* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.miwa.eu/cs/blog/article58>

EEA (2019). *Evropská agentura pro životní prostředí* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/cs/signal/signal-2014/zaostreno-na-odpady-v-nasich-morich>

Moje energie (2019). *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES: mojeEnergie. mojeEnergie: Váš spolehlivý průvodce energetikou* [online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <http://www.mojeenergie.cz/cz/smernice-evropskeho-parlamentu-a-rady-2009-125-es>

Topzine (2019). *TOPZINE.cz - Nezávislý deník o všem, co vás zajímá* [online]. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://www.topzine.cz/nejspinavejsi-mest-na-svete-podivejte-se-kde-se-lide-doslova-koupou-v-odpadcich>

Novinky (2019). [online]. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/styl/417004-jak-jsme-kdysi-prali.html>

Arbela, (2019). *Samoobslužná prádelna, čistírna oděvů a prádelna Brno - OD Tesco Dornych.* [online]. Copyright © 2014 Arbela s.r.o. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <http://www.arbela.cz/cs/branch/detail/4127>

Arbela (2019a). *Samoobslužná prádelna, čistírna oděvů a prádelna Brno - OC Sfinx Hrnčírská.* [online]. Copyright © 2014 Arbela s.r.o. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <http://www.arbela.cz/cs/branch/detail/3224>

Arbela (2019b). Samoobslužná prádelna, čistírna oděvů a prádelna Brno - OC Sfinx Hrnčířská. [online]. Copyright © 2014 Arbela s.r.o. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <http://www.arbela.cz/cs/price-list/>

Vyperte (2019). *Samoobslužná prádelna Speed Queen Praha* [online]. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://www.vyperete.cz/pradelna-skalka>

A recenze (2019). *Nezávislé recenze a srovnávací testy nejlepších produktů | ARecenze* [online]. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://www.arecenze.cz/recenze-pracek/>

Limesurvey (2019). Pračka v cirkulární ekonomice. *Survey* [online]. [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://limesurvey.econ.muni.cz/index.php/487674>

Sciencedirect (2019). Environmental sciences, sustainable development and circular economy: Alternative concepts for trans-disciplinary research - ScienceDirect. *ScienceDirect.com | Science, health and medical journals, full text articles and books.* [online]. Copyright © 2015 The Authors. Published by Elsevier B.V. [cit. 03.05.2019]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211464515300099>

I rozhlas (2019). Stále víc firem se zaměřuje na cirkulární ekonomiku. Plán má i ministerstvo životního prostředí | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 02.05.2019]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cirkularni-ekonomika-udrizitelnost-textil-obleceni-recyklace-ikea>

bohempia_1904271008_lac?fbclid=IwAR2UJ7yyfG6NwtbUTzHX9OAKvXKqcP-aHgFjfh4eLLdlFLxEr6uTRYrb2bM

Joseph et. al. (1974). Joseph T. Plummer: The concept and application of lifestyle segmentat Journal of Marketing, American Marketing Association, leden 1974, s.34

Chathamhouse (2019). Chatham House. *International Affairs Think Tank | Chatham House* [online]. Copyright © Chatham House 2019 [cit. 04.05.2019]. Dostupné z: <https://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/182376>

Přílohy

Příloha 1 - Dotazník

Příloha 2 - Tabulka 4 – Náklady na praní ve sdílené ekonomice

Příloha 1 - Dotazník

V dotazníku jsou doplněné výsledky dotazování, které mi poskytla vedoucí práce. Výsledky dotazování nelze generalizovat vzhledem k tomu, že šlo o pilotní průzkum. Nízký počet odpovědí patří mezi omezení práce. Odpovědi tak pouze naznačují možné směřování odpovědí za určitou skupinu Čechů a v určitém období." Bylo 54 respondentů, kteří se zatím zúčastnili tohoto dotazníkové měření, pouze 23 respondentů odpovědělo na všechny otázky z dotazníku. Za každou otázkou v závorce je počet odpovědí, pokud u některé otázky chybí číslo v závorce, znamená to, že na tuto otázku nikdo neodpověděl.

Dotazník

Pračka v cirkulární ekonomice

Cílem dotazníku je zjistit postoje, motivy a překážky, které spotřebitelé pocítují a mají k různým řešením cirkulární ekonomiky v případě praček a praní. Průzkum je součástí projektu financovaného Evropskou unií s názvem ReCIPSS (<http://www.recipss.eu/>).

Tento dotazník je zcela anonymní a nejsou shromažďovány žádné citlivé osobní údaje, které by mohly být zneužity. Dotazování probíhá kromě Česka také v Dánsku, Nizozemsku, Rakousku a Slovinsku. Máte-li zájem o výsledky shrnující všechny odpovědi dotazníkového šetření, přidejte prosím na konci tohoto dotazníku svou e-mailovou adresu nebo napište na: kph@econ.muni.cz.

Velice vám děkujeme za vaši spolupráci.

Za výzkumný tým ReCIPSS z Masarykovy univerzity (Ekonomicko-správní fakulta, Brno, Česká republika)

Alena Klapalová

Research Institute for Sustainable Business (RISB)

Masarykova univerzita

ReCIPSS

Co je cirkulární ekonomika?

Cílem cirkulární ekonomiky je snížit odpady na minimum, omezit negativní dopady výroby a dopravy na životní prostředí, napomoci tomu, aby byly podniky a společnost udržitelné prostřednictvím udržení výrobků co nejdéle v cyklu spotřeby a nepodporovat tzv. vyhazující společnost.

Mezi přístupy v cirkulární ekonomice patří:

1. vyrábět a dodávat vysoce kvalitní trvanlivé **výrobky s dlouhou životností** (které jsou poměrně drahé);
2. **opravovat výrobky** co nejdéle je to možné (v USA a některých dalších zemích legislativa podporující právo na opravu již existuje, v pravidlech EU budou platit od dubna 2021);
3. **renovovat** výrobky (po renovaci jsou výrobky jako nové); **repasovat** výrobky (téměř stejné jako při renovaci, ale repasování vyžaduje více úprav a zásahů); **recyklovat** produkty (používat materiály a komponenty ze starých výrobků ve výrobě nových výrobků -výrobky jsou 100% kvalitní a v některých případech i lepší než výrobky původní).
4. Udržet produkty déle v cyklu se dá realizovat také prostřednictvím pronájmu / sdílením (tzv. kolaborativní spotřeba) nebo placením za použití namísto nákupu (produkt je pronajatý anebo se sdílí s jinými nebo pořízením na leasing). Tyto způsoby se nazývají „**spotřeba založená na přístupu**“ - *access-based consumption*.

A note on privacy

This survey is anonymous.

The record of your survey responses does not contain any identifying information about you, unless a specific survey question explicitly asked for it. If you used an identifying token to access this survey, please rest assured that this token will not be stored together with your responses. It is managed in a separate database and will only be updated to indicate whether you did (or did not) complete this survey. There is no way of matching identification tokens with survey responses.

Spotřeba založená na přístupu

1. Jaké jsou vaše zkušenosti s pronájmem nebo leasingem výrobků (např. domácí spotřebiče, auta, nástroje, notebooky atd.)?

- Žádná zkušenost (24)
- Udělal/a jsem to jednou nebo dvakrát (10)
- Často si pronajímám produkty (1)

Jaké jsou vaše zkušenosti s platbou za užívání výrobků (tzv. systém pay per use) – platí se za každé jedno použití (např. domácí spotřebiče, auto, kolo, nářadí, notebook atd.)?

- Žádná zkušenost (26)
- Udělal/a jsem to jednou nebo dvakrát (7)
- Často využívám systém pay per use (1)

Jaká je Vaše zkušenost s tzv. „kolaborativní spotřebou“ (forma sdílení produktů s ostatními - produkty mohou být nakupovány skupinou lidí nebo jednou osobou nebo dokonce institucí a nabídnuty k použití za určitou náhradu (finanční nebo produkt nebo služba))?

- Žádná zkušenost (26)
- Udělal/a jsem to jednou nebo dvakrát (4)
- Často používám tento přístup (3)

2. Jaké důvody by vás přesvědčily k pronajmutí pračky místo koupi? (Pronájem znamená mít dočasnou smlouvu s pravidelnou platbou – ani po déle trvající smlouvě pračka nepřechází do vašeho vlastnictví.) V případě, že nevlastníte pračku, ale již si ji pronajímáte, co vás k tomu přimělo?

Otázka	Ne	Do jisté míry	Ano
Žádné počáteční náklady (není třeba mít peníze na nákup nebo si vzít úvěr na nákup) N 24	7	15	8
Nechci kupovat a vlastnit	20	7	3
Věřím/myslím si, že je to levnější	19	9	2

Možnost otestovat pračku (např. značku, kterou bych chtěl mít)	7	14	13
Pronájem umožňuje zbavit se odpovědnosti za údržbu pračky (pokud je údržba nabízena společně s pronájmem)	5	16	10
Menší riziko poruch způsobených odbornou údržbou prováděnou servisní firmou a vysokou kvalitou pračky (v rámci pronájmu se obvykle poskytují přístroje vyšší kvality)	11	13	8
Environmentální problémy (pronájem vyžaduje trvanlivé výrobky, které fungují delší dobu)	13	9	10
Něco jiného (specifikujte do políčka níže)	21	2	1

Jaké jsou jiné důvody? (Pračka u nás pere 1-2x denně. Není to pro mě výhodné pronajímat pračku. Mám ráda svou pračku. Ne. Žádné. N/A.)

Pokud nechcete pračku kupovat a vlastnit, jaké jsou důvody? (Cílem firem, které tuto službu budou nabízet není cíl být environmentální, ale co nejvíce na tom vydělat. Vše by záleželo na tom kolik by takový roční pronájem za pračku byl. Peru v řece. Peru skoro denně, potřebuju mít pračku neustále v dosahu. Žádné.)

3. Jaké důvody by vás přesvědčily, abyste v případě pronájmu pračky zvolili možnost placení za každé praní (tzv. Pay per use)? Služba platba za praní znamená, že pračku nekupujete, ale pračku normálně používáte a platíte za každé praní - buď u vás doma pro vlastní individuální použití (obvykle si ji pronajmete) anebo možnost praní využíváte v rámci tzv. kolaborativní nebo společné spotřeby – například v prádelně v bytovém domě nebo ve veřejné prádelně – například ve městě/obci. Pokud tuto možnost (pay per use) již používáte, zaškrtněte prosím, co vás přesvědčilo...

Otázka	Ne	Do jisté míry	Ano
Žádné počáteční náklady (není třeba mít peníze na nákup nebo si vzít úvěr na nákup)	6	15	4
Věřím/myslím si, že je to levnější	16	7	2

Možnost otestovat pračku (např. značku, kterou bych chtěl mít)	8	7	10
Tento způsob/přístup umožňuje zbavit se odpovědnosti za údržbu	4	13	9
Menší riziko poruch způsobených profesionální údržbou prováděnou servisní firmou a díky vysoké kvalitě pračky (v rámci placení za každé praní jsou obvykle k dispozici stroje vyšší kvality)	13	8	6
Environmentální problémy (jak je uvedeno výše - pro toto řešení se obvykle používají trvanlivější pračky)	9	9	8
Přehled plateb za každé praní	21	3	2
Zapůsobit na ostatní (lidé by mě obdivovali za to... jak jsem inovativní, moderní)	18	2	1
Něco jiného (uved'te do políčka níže)			

Jaký jiný důvod při pronájmu pračky by Vás přesvědčil k placení za každé praní (tzv. Pay per use)? (Nechci. Kdyby bylo vše zdarma. Bylo by to levnější než běžné praní v mé pračce. Pokud bych neměla v domě. N/A)

4. Pokud byste začal přemýšlet o placení za každé praní (v případě pronajaté pračky) místo vlastní pračky, odradily by Vás následující faktory? (Platba za praní vyžaduje instalaci modulu, který spojuje pračku přes internet s poskytovatelem služby a umožňuje nabízet různé doplňkové funkce.)

Otázka	Ne	Do jisté míry	Ano
Dávám přednost vlastním věcem	4	6	16
Poskytovatel pračky a služby „placení za každé praní“ by o mně věděl příliš mnoho	6	8	12

Poskytovatel služby „placení za každé praní“ nemůže zaručit dokonalou ochranu dat	7	14	5
Nakonec zaplatím více ve srovnání s vlastní pračkou	6	7	12
Neznalost této služby - nikdy jsem neslyšel/a, resp. o této službě vím velice málo	6	8	11
Úzkost, strach z neznámého (myslím, že existují některá rizika spojená s touto službou - můžu výrobek poškodit, ceny mohou vzrůst...)	12	10	3
Platba za každé praní znamená další finanční odpovědnost, která je stresující (např. nechci vidět fakturaci každý měsíc apod.)	19	1	1
Něco dalšího? Specifikujte níže			

Co jiného by Vás odradilo? (Celkově to pro mě není zajímavé, pračku nepovažuji za finanční zátěž. Dostupnost. Na pračku mám finance. N/A. Dostupnost.)

Sdílená spotřeba

5. Jaké důvody by vás přesvědčily k tomu, abyste pračku nevlastnili (nekupovali), ale prali v prádelně (např. jedna pračka sdílena více domácnostmi v bytovém domě nebo ve veřejné prádelně)?

Otázka	Ne	Do jisté míry	Ano
Žádné počáteční náklady (není třeba mít peníze na nákup nebo si vzít úvěr na nákup)	6	12	5
Nechci kupovat a vlastnit	11	4	8
Věřím/myslím si, že je to levnější	13	1	8

Možnost otestovat pračku (např. značku, kterou bych chtěl mít)	7	8	8
Tento způsob/přístup umožňuje zbavit se odpovědnosti za údržbu	4	9	10
Snížení environmentálních problémů (sdílená/kolaborativní spotřeba vyžaduje trvanlivé produkty, které fungují delší dobu a mohou mít i nižší celkovou spotřebu energií a vody)	8	7	8
Flexibilita - žádné vlastnické vazby dané smlouvou; například v případě pronájmu anebo leasingu	7	8	9
Udělat dojem na ostatní - lidi by mě za to obdivovali, je to moderní	20	1	2
Možnost stýkat se s jinými lidmi	11	2	11
Něco jiného (níže prosím uveďte co)	14	3	2

Jaký je jiný důvod? (Uvažoval bych o tom pokud bych bydlel v komplexu s dobrou dostupností této služby, bydlím v RD na vesnici, není to pro mě téma. Jsem na dovolené, krátkodobě pobývám v jiném prostředí.N/A.)

Pokud nechcete kupovat a vlastnit (a raději pak upřednostníte prádelnu); jaké jsou důvody? (Jsem na dovolené, krátkodobě pobývám v jiném prostředí. Nedovedu si představit nosit prádlo někam do prádelny.)

Repasovaná pračka

Repasovaná pračka je používaná pračka repasovaná do nového stavu pomocí demontáže, čištění, výměny hlavních součástí výrobku, opětovné montáže a testování. Po těchto úpravách je stejně kvalitní jako nový výrobek nebo dokonce i lepší.

6. Máte nějaké zkušenosti s repasovaným produktem, zejména s domácími spotřebiči a elektronikou?
- žádné (15)
 - ano (9)

7. Jaké jsou vaše názory na repasované pračky?

Otázka	Zcela nesouhlasím	Částečně nesouhlasím	Tak napůl	Částečně souhlasím	Zcela souhlasím
Repasovaná pračka je stejná, jako kdyby byla nová	6	0	5	10	3
Nákup repasované pračky pomůže snížit spotřebu omezených zdrojů - vstupů	5	4	7	5	4
Nákup repasované pračky může snížit škodlivé účinky na životní prostředí	7	2	7	7	2
Obávám se, že výkon repasovaných praček je nižší než nových	5	1	7	6	5
Obávám se, že problém se spolehlivostí pračky nastane po skončení záruční doby	2	6	8	6	2
Bál/a bych se nedostatečné hygieny repasované pračky	7	1	1	7	7
Pověst značky - pro rozhodnutí o nákupu repasované pračky je velmi důležitá značka pračky	5	2	5	6	5

Blížíme se konci.... Vaše ideální pračka?

8. Chtěl/a bych pračku, která (Uveďte prosím míru souhlasu s níže uvedenými prohlášeními):

Otázka	Vůbec ne	Spíše ne	Tak napůl	Spíše ano	Zcela jistě ano
je solidní a trvanlivá, takže vydrží déle	1	16	4	1	0
je chytrá a připojená k internetu, takže můžu řídit a kontrolovat praní online	13	1	2	2	5

předem mi řekne, zda se něco v pračce musí vyčistit nebo opravit	4	9	3	4	3
pracuje s mým osobním profilem, takže mi doporučuje, jak a kdy prát (pro optimalizaci spotřeby vody, energie a pracích prostředků)	10	3	1	4	5
je upgradována poskytovatelem služby, takže můžu mít vždy tu nejmodernější verzi	12	3	4	2	2
má automatické dávkování pracích prostředků (automatické pračky budou vážit oblečení v bubnu a automaticky nastaví ideální množství pracího prostředku)	2	10	8	3	0
je propojena s online kalendářem	13	2	1	1	6
spolu s pračkou je poskytováno online odborné poradenství (dostupné 24 hodin / 7 dní v týdnu - tutoriály, videa atd.)	8	5	3	4	3
poskytuje mi informace o spotřebě energie a vody	2	13	2	5	1
dává mi informaci o ceně za praní	4	9	3	4	3

Všeobecné otázky

9. Považujete se v případě nakupování nových produktů a přijímání nových trendů obecně za:

- inovátora – kupujete hned vše nové, nebojíte se riskovat, máte rádi změnu (1)
- tzv. počátečního osvojitele – také kupujete rádi vše nové, ale čekáte na první recenze anebo zkušenosti inovátorů (5)
- člena tzv. rané většiny – rádi kupujete nové, ale počkáte si na více zkušeností jiných zákazníků a ověření produktu na trhu (10)
- člena tzv. pozdní většiny – jste opatrní a produkt kupujete až po tom, co je delší dobu na trhu (5)

- opozdilce – jste velmi opatrní a produkt kupujete, až když ho mají všichni kolem vás (1)

10. Považujete se za ekologického přítele, ekologického fanouška nebo dokonce za ekologického bojovníka?

- vůbec ne
- spíše ne (5)
- tak napůl (6)
- spíše ano (11)
- zcela jistě ano (1)

11. Jak je to s vlastnictvím a nákupem pračky, kterou používáte?

- já (my - pokud jste v páru nebo rodině) jste si pračku koupili /dostali (22)
- já jsem / my jsme si pračku pronajali / koupil/i na úvěr (já/ my splácíme celou částku postupně ve splátkách)
- pračku si pronajímám/e (mám/ dočasnou smlouvu)
- já /my používám/e pračku v našem bytě, ale je ve vlast. mého/našeho pronajímatele (1)
- já/ my používám/e pračku v našem bytovém domě - prádelně (tzv. kolaborativní spotřeba) – pračka není moje/ naše a já / my platíme za užívání
- já/my / používám/e prádelnu ve městě
- Ostatní, uveďte:

12. Jak často si perete prádlo?

- Méně než jednou týdně (2)
- 1-2 krát týdně (9)
- 3-4 krát týdně (7)
- Více než čtyřikrát týdně (5)

Vaše věková skupina

- 18-23
- 24-30 (1)
- 31-40 (13)

Vysoká škola polytechnická Jihlava

- 41-50 (7)
- 51-60 (2)
- 60 a více

Vaše vzdělání

- základní vzdělání (1)
- střední škola (14)
- bakalářský titul (1)
- vyšší vzdělání než bakalářský titul (7)

Kde je Vaše aktuální bydliště?

- Vesnice (16)
- Malé město (5)
- Velké město (2)

Váš stav?

- Žiji/sám/sama (1)
- Žiji s partnerem bez dětí (5)
- Žiji s partnerem a s 1-2 dětmi (8)
- Žiji s partnerem a s 3 a více dětmi (4)
- Žiji s rodiči a / nebo prarodiči/jinými příbuznými (2-3 osoby) (1)
- Žiji s rodiči a / nebo prarodiči/jinými příbuznými (více než 3 osoby) (2)
- Žiji s přáteli / spolužáky / kolegy (1)
- Jiný, uveďte: (Žiji sama s dětmi/jsem rozvedená.Rozvedená, žiji s 2 dětmi. N/A.))

Vaše životní podmínky:

- Bydlení v soukromém domě / chalupě (15)
- Bydlení v bytě (bytový dům) (7)
- Jiný, uveďte: (N/A)

Vaše příjmová skupina: Jaký je měsíční příjem na osobu ve Vaší domácnosti?

- do 9 600 Kč (1)
- 9 601 až 12000 Kč (3)

- 12 001 až 14 400 Kč (4)
- 401 až 22 000 Kč (11)
- nad 22 001 Kč (5)

Jste?

- muž (10)
- žena (14)

Poslední věc - ideální pronájem.

Níže uvedené karty (profily výrobků) představují různé možnosti praní v případě pronájmu pračky a placení za každé praní. I kdybyste byli zcela proti této službě, prosíme, seřaďte karty podle vašich preferencí (přetáhněte je myší a umístěte je do pravého políčka). Na vrcholu vašeho seznamu bude nejvýhodnější (nejžádanější) možnost praní, zatímco nejméně preferovaná varianta bude na dole.

Your choices	Your ranking
Měsíční smlouva; <i>pračka repasovaná (5ti letá)</i> , online platba ihned po vyprání; 83 Kč za praní	
Roční smlouva; <i>pračka recyklovaná (po 10ti letech)</i> , online platba ihned po vyprání; 47 Kč za praní	4
Měsíční smlouva; <i>pračka recyklovaná (po 10ti letech)</i> , platba po fakturaci; 65 Kč za praní	
5ti letá smlouva; <i>pračka recyklovaná (po 10ti letech)</i> , online platba ihned po vyprání; 47 Kč za praní	2
5ti letá smlouva; <i>nová pračka</i> , online platba ihned po vyprání; 65 Kč za praní	1

Roční smlouva; <i>pračka repasovaná</i> (5ti letá). předplacené praní; 65 Kč za praní)	
Měsíční smlouva; <i>nová pračka</i> , předplacené praní; 47 Kč za praní	4
Roční smlouva; <i>pračka recyklovaná</i> (po 10ti letech), platba po fakturaci; 65 Kč za praní	
5ti letá smlouva; <i>pračka repasovaná</i> (5ti letá), platba po fakturaci; 47 Kč za praní	
Roční smlouva; <i>nová pračka</i> , platba po fakturaci; 83 Kč za praní	
5ti letá smlouva; <i>pračka recyklovaná</i> (po 10ti letech), předplacené praní; 83 Kč za praní	

Zde nám můžete zanechat komentář k celému dotazníku: (Raději si koupím svoji pračku, protože pronájem z ekonomických důvodů je vysoký. Tento způsob bych volila především z důvodu ekologických, dále ekonomických a dále z důvodu uvolnění prostoru pro pračku ve vlastním bytě. N/A. Bohužel tento scénář pronájmu pračky pro mou domácnost není zajímavý - pereme hodně a potřebujeme prát v různou dobu – kdykoliv.)

[Projects homepage](#)

Zdroj: (Limesurvey, 2019)

Příloha 2

Tabulka 4 – Náklady na praní ve sdílené ekonomice

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku (Limesurvey, 2019)

Smlouva	Pracka	Počet praní za týden /Cena praní				Počet praní za měsíc /Cena praní				Počet praní za rok /Cena praní				Počet praní za 5 let /Cena za praní				Počet praní za 10 let /Cena za praní			
		1	2	4	6	4	8	16	36	48	96	192	432	240	480	960	2160	480	960	1920	4320
MS	repasovaná (5ti let)	83	166	332	498	332	664	1328	2988	3984	7968	15936	35856	19920	39840	79680	179280	39840	79680	159360	358560
MS	recyklována (po 10ti letech)	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	62400	124800	280800
MS	nová	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	45120	90240	203040
RS	repasovaná (5ti let)	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	62400	124800	280800
RS	recyklována (po 10ti letech)	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	45120	90240	203040
RS	recyklována (po 10ti letech)	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	62400	124800	280800
RS	nová	83	166	332	498	332	664	1328	2988	3984	7968	15936	35856	19920	39840	79680	179280	39840	79680	159360	358560
SS	repasovaná (5ti let)	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	45120	90240	203040
SS	recyklována (po 10ti letech)	47	94	188	282	188	376	752	1692	2256	4512	9024	20304	11280	22560	45120	101520	22560	45120	90240	203040
SS	recyklována (po 10ti letech)	83	166	332	498	332	664	1328	2988	3984	7968	15936	35856	19920	39840	79680	179280	39840	79680	159360	358560
SS	nová	65	130	260	390	260	520	1040	2340	3120	6240	12480	28080	15600	31200	62400	140400	31200	62400	124800	280800